

ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

ՈՐՈՇՈՒՄ

20 դեկտեմբերի 2018 թ., ԿԽ-008/18/1

«Արդարադատության ակադեմիա» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության՝ դատավորների և Ակադեմիայում ուսումնառությունն ավարտած ու դատավորների թեկնածությունների ցուցակում ընդգրկված անձանց, դատական ծառայողների, դատական կարգադրիչների վերապատրաստման և դատավորների ու դատական կարգադրիչների հատուկ ուսուցման 2019 թ. ուսուցման ծրագրերը հաստատելու մասին

Դեկլարավելով «Արդարադատության ակադեմիայի մասին» ՀՀ օրենքի 8-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 1-ին կետով՝ Արդարադատության ակադեմիայի կառավարման խորհուրդը՝

Որոշում է հաստատել.

1. Դատավորների և Ակադեմիայում ուսումնառությունն ավարտած ու դատավորների թեկնածությունների ցուցակում ընդգրկված անձանց վերապատրաստման 2019 թվականի ուսուցման ծրագիրը, համաձայն հավելված 1-ի:
2. Դատական ծառայողների վերապատրաստման 2019 թվականի ուսուցման ծրագիրը, համաձայն հավելված 2-ի:
3. Դատական կարգադրիչների վերապատրաստման և հատուկ ուսուցման 2019 թվականի ուսուցման ծրագիրը, համաձայն հավելված 3-ի:
4. Դատավորների 2019թ. հատուկ ուսուցման ծրագիրը, համաձայն հավելված 4-ի:

Նախագահող՝

Ե. Խաչատրյան

Խորհրդի անդամներ՝

Հ. Ասատրյան

Ա. Հովհաննիսյան

Հ. Բեդկյան

Հավելված 1
Արդարադատության ակադեմիայի
կառավարման խորհրդի 2018 թվականի
դեկտեմբերի 20-ի թիվ ԿԽ-008/18/1 որոշման

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐ
ԴԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ԵՎ ԴԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐԻ ՑՈՒՑԱԿՈՒՄ ԸՆԴԳՐԿՎԱԾ
ԱՆՁԱՆՑ ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՄԱՆ

I. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

1. Ուսուցման սույն ծրագիրը (այսուհետ՝ Ծրագիր) ներառում է դատավորների և դատավորների թեկնածուների ցուցակում ընդգրկված անձանց (այսուհետ՝ Ունկնդիրներ) 2019թ. վերապատրաստման կրթական չափորոշիչները, ուսուցման ձևը, ուսումնառության ժամաքանակը և ժամկետները, ինչպես նաև դասավանդվող առարկայական կուրսերի համառոտ նկարագիրը:

2. Ծրագիրը մշակվել է Արդարադատության ակադեմիայի (այսուհետ՝ Ակադեմիա) կողմից «Արդարադատության ակադեմիայի մասին» ՀՀ օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք) 19-րդ հոդվածի դրույթների հիման վրա: Ծրագիրը մշակելիս հիմք է ընդունվել ՀՀ դատավորների ընդհանուր ժողովի ուսումնական հարցերի հանձնաժողովի 18.09.2018թ. թիվ 13/18-Ու որոշումը:

3. Ծրագրի նպատակն է ապահովել Ունկնդիրների մասնագիտական գիտելիքների և հմտությունների շարունակական զարգացումն ու կատարելագործումը՝ հետևյալ հիմնական ոլորտներում.

ա) Ընդհանուր և հարակից մասնագիտական ոլորտ: Վերապատրաստման գործընթացը վերաբերում է իրավաբանական գրի և մեկնաբանման, դատավորի էթիկայի, վարքագծի կանոնների և գործունեության գնահատման, հանրային ծառայության ոլորտում կոռուպցիայի դեմ պայքարի արդի հիմնահարցերի, ՀՀ սահմանադրական իրավունքի գիտության և սահմանադրական արդարադատության արդի միտումներին, հավասարության ապահովման և խտրականության արգելքի վերաբերյալ արդի հարցերին, դատական իշխանության անկախության և թափանցիկության, Հայաստանում կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի ոլորտներում Ունկնդիրների գիտելիքների շարունակական զարգացմանն ու կատարելագործմանը:

բ) Հատուկ մասնագիտական ոլորտ.

➤ **Քաղաքացիական իրավունք և դատավարություն:** Քաղաքացիական իրավունքի և դատավարության շրջանակներում իրականացվող վերապատրաստումը նպատակ է հետապնդում կատարելագործել և զարգացնել Ունկնդիրների հմտությունները և կարողությունները քաղաքացիական դատավարության, ՄԻԵԴ և ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումների, ոչ նյութական վնասի հատուցման, հաշտարարության ինստիտուտի հիմնահարցերի, պարտավորական հարաբերությունների, կորպորատիվ և աշխատանքային իրավունքների, սնանկության վարույթի, իրավական օգնության, օտարերկրյա դատական ակտերի և արբիտրաժի վճիռների ճանաչման ու հարկադիր կատարման վերաբերյալ դիմումներով գործերի վարույթի, հատուկ հայցային վարույթներով և հատուկ վարույթներով գործերով քննության առանձնահատկությունների և արդի այլ հարցերի առանցքային հիմնախնդիրների շուրջ:

➤ **Վարչական իրավունք և դատավարություն:** Վարչական իրավունքի և դատավարության շրջանակներում իրականացվող վերապատրաստումը նպատակ է հետապնդում իրականացնել Ունկնդիրների հմտությունների և կարողությունների զարգացումն ու ՀՀ վարչական իրավունքի և վարչական դատավարության, հատուկ վարույթի գործերի, այդ թվում՝ ընտրական վեճերի քննության առանձնահատկությունների, վարչական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշում-

ների կիրառման արդի հարցերի, ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումների, վարչական իրավախախտումների մասին օրենսդրության, էկոլոգիական իրավունքի արդի հարցերի, հատուկ վարույթի գործերի քննության առանձնահատկությունների և առանցքային նշանակություն ունեցող այլ հարցերի շուրջ:

➤ **Քրեական իրավունք և դատավարություն:** Վերապատրաստման գործընթացը վերաբերում է քրեական իրավունքում և դատավարությունում առկա խնդիրներին: Մասնավորապես, վերապատրաստման արդյունքում կատարելագործվում են Ունկնդիրների գիտելիքները և հմտությունները ՀՀ քրեական իրավունքի և քրեական դատավարության, խոշտանգումների քրեաիրավական բնութագրի և քննության առանձնահատկությունների, պատժի նշանակման կանոնների, խոցելի անձանց մասնակցությամբ վարույթի առանձնահատկությունների, քրեական գործերով ՄԻԵԴ և ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումների, իրավական օգնության վերաբերյալ միջազգային համաձայնագրերի կիրառման հիմնախնդիրների, կոռուպցիոն դեպքերի, պաշտոնական կոռուպցիայի դեպքերի, ներքին ուսումնասիրությունների, գենդերի հիման վրա կատարվող բռնարարքների, մտավոր սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների քննության, կալանքի և այլընտրանքային խափանման միջոցների, անչափահաս կամ փոքրամասնության խմբին պատկանող իրավախախտների իրավունքների պաշտպանության, կոռուպցիոն բնույթի ֆինանսական հանցագործությունների և անդրազգային կազմակերպված հանցավորության դեմ պայքարի և արդի այլ հարցերի ոլորտներում:

գ) **Հեռավար ուսուցման ձևով դասավանդվող դասընթացներ:** Վերապատրաստման գործընթացը վերաբերում է հասարակագիտական ուղղվածության գիտելիքների և հմտությունների ձևավորմանն ու կատարելագործմանը: Մասնավորապես, վերապատրաստման արդյունքում Ունկնդիրները կընդլայնեն իրենց գիտելիքները և հմտությունները կառավարման հմտությունների և ներազդման հոգեբանության, փաստարկման և հոգետորաբանության, ինչպես նաև փախստականների իրավունքների (նախատեսված է միայն վարչաիրավական և քրեաիրավական մասնագիտացմամբ դատավորների համար), քրեական վարույթի ընթացքում անչափահասների իրավունքների պաշտպանության (նախատեսված է միայն քրեաիրավական մասնագիտացմամբ դատավորների համար) ոլորտներում:

4. Ուսումնառության ժամաքանակը յուրաքանչյուր դատավորի համար սահմանվում է 80 ակադեմիական ժամ: Ուսումնառությունն իրականացվում է երկու փուլով, յուրաքանչյուրը՝ 40 ակադեմիական ժամ:

5. Դատավորների վերապատրաստումն իրականացվում է ընդհանուր և հարակից, հատուկ մասնագիտական ու հեռավար ուսուցման ձևով դասավանդվող դասընթացների մոդուլների հիման վրա: Յուրաքանչյուր դատավոր, իր մասնագիտացմանը (քաղաքացիաիրավական, քրեաիրավական, վարչաիրավական) համապատասխան, վերապատրաստվում է 40 ակադեմիական ժամ՝ հատուկ մասնագիտական դասընթացների շրջանակներում, և 40 ակադեմիական ժամ՝ ընդհանուր և հարակից մասնագիտական կամ հեռավար ուսուցման ձևով դասավանդվող դասընթացների շրջանակներում:

6. Ծրագիրն իրականացվում է առկա և հեռավար ուսուցման ձևով:

7. Դատավորը չի կարող ընտրել իր մասնագիտացումից տարբերվող հատուկ մասնագիտական դասընթացների որևէ այլ մոդուլում ընդգրկված դասընթաց:

8. Առկա ուսուցման ձևով դասավանդվող առարկայական կուրսերի (դասընթացների) ընտրությունը դատավորի կողմից կատարվում է ըստ Հավելված 1.2-ում ներկայացված փաթեթների:

9. Ուսումնառությունը սկսվում է դատավորների կողմից ընտրված առարկայական կուրսերի ցուցակն Ակադեմիա ներկայացնելուց հետո:

10. Առկա ուսուցման ձևով վերապատրաստման ժամանակացույց է սահմանվում 2019 թ. ապրիլ-մայիս ամիսները՝ ընդհանուր մասնագիտական, և սեպտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսները՝ հատուկ մասնագիտական առարկաներով, իսկ հեռավար ուսուցման ձևով՝ 2019 թ. սեպտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսները:

II. ԴԱՍԱՎԱՆԴՎՈՂ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐԻ (ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ) ՑԱՆԿ

1. Ընդհանուր և հարակից մասնագիտական դասընթացների մոդուլ

№	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
1.	J-J-005-19	Դատավորի էթիկա, վարքագծի կանոններ և գործունեության գնահատում	10
2.	J-J-014-19	Հանրային ծառայության ոլորտում կոռուպցիայի դեմ պայքարի արդի հարցեր	6
3.	J-J-017-19	Հավասարության ապահովման և խտրականության արգելքի վերաբերյալ արդի հարցեր	10
4.	J-J-020-19	ՀՀ սահմանադրական իրավունքի գիտության և սահմանադրական արդարադատության արդի միտումները	4
5.	J-J-021-19	Իրավաբանական գիր և մեկնաբանում	4
6.	J-J-030-19	Դատական իշխանության անկախություն և թափանցիկություն	6
7.	J-J-031-19	Հայաստանում կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելում ու դրա դեմ պայքար	10

2. Քաղաքացիաիրավական մասնագիտացմամբ¹ հատուկ մասնագիտական դասընթացների մոդուլ

№	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
8.	J-C-001-19	Պարտավորական հարաբերությունների արդի հիմնահարցեր	4
9.	J-C-003-19	Կորպորատիվ իրավունքի արդի հարցեր	4
10.	J-C-008-19	Աշխատանքային իրավունքի արդի հարցեր	10
11.	J-C-015-19	Քաղաքացիական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր	4
12.	J-C-022-19	ՀՀ քաղաքացիական դատավարության արդի հիմնահարցեր	10
13.	J-C-023-19	Ոչ նյութական վնասի հատուցման հիմնախնդիրներ	10
14.	J-C-025-19	Մնանկության վարույթի արդի հարցեր	10
15.	J-C-028-19	ՀՀ վճարելի դատարանի իրավական դիրքորոշումները քաղաքացիական գործերով	6
16.	J-C-029-19	ՀՀ քաղաքացիական իրավունքի արդի հիմնահարցեր	10
17.	J-C-031-19	Իրավական օգնություն, օտարերկրյա դատական ակտերի և արբիտրաժի վճիռների ճանաչման ու հարկադիր կատարման վերաբերյալ դիմումներով գործերի վարույթ	4
18.	J-C-032-19	Հատուկ հայցային վարույթներով և հատուկ վարույթներով գործերով քննության առանձնահատկությունները	10
19.	J-C-033-19	Հաշտարարության ինստիտուտի հիմնախնդիրներ	10

¹ Ծրագրի շրջանակներում «քաղաքացիաիրավական մասնագիտացմամբ դատավորներ» եզրույթը ներառում է նաև սնանկության գործեր քննող դատավորներին:

3. Վարչաիրավական մասնագիտացմամբ հատուկ մասնագիտական դասընթացների մոդուլ

№	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
20.	J-A-001-19	Վարչական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր	10
21.	J-A-003-19	ՀՀ վարչական վարույթի արդի հարցեր	12
22.	J-A-008-19	ՀՀ վարչական դատավարության արդի հարցեր	12
23.	J-A-010-19	ՀՀ էկոլոգիական իրավունքի արդի հարցեր	6
24.	J-A-013-19	ՀՀ վճարել դատարանի իրավական դիրքորոշումները վարչական գործերով	12
25.	J-A-014-19	Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ օրենսդրության հիմնահարցեր	10
26.	J-A-015-19	Ընտրական վեճերի արդի հարցեր	8
27.	J-A-016-19	Հատուկ վարույթի գործերով քննության առանձնահատկությունները	10

4. Քրեաիրավական մասնագիտացմամբ հատուկ մասնագիտական դասընթացների մոդուլ

№	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
28.	J-Q-001-19	Քրեական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր	6
29.	J-Q-022-19	ՀՀ քրեական դատավարության արդի հարցեր	6
30.	J-Q-024-19	Պատիժ նշանակելու, կատարելու, պատժից ազատելու կամ այն փոխարինելու նյութաիրավական և դատավարական հիմնախնդիրներ	6
31.	J-Q-035-19	ՀՀ քրեական իրավունքի արդի հարցեր	8
32.	J-Q-044-19	ՀՀ վճարել դատարանի իրավական դիրքորոշումները քրեական գործերով	4
33.	J-Q-045-19	Խոցելի անձանց մասնակցությամբ վարույթի առանձնահատկությունները	4
34.	J-Q-054-19	Իրավական օգնության վերաբերյալ միջազգային համաձայնագրերի կիրառման հիմնախնդիրները քրեական գործերով	8
35.	J-Q-056-19	Խոշտանգումների քրեաիրավական բնութագիրը և քննության առանձնահատկությունները	8
36.	J-Q-071-19	Կոռուպցիոն դեպքերի քննությունը	6
37.	J-Q-072-19	Պաշտոնական կոռուպցիայի դեպքերի քննությունը	8
38.	J-Q-073-19	Ներքին ուսումնասիրություններ (քննություն)	6
39.	J-Q-074-19	Կալանք և այլընտրանքային խափանման միջոցներ	6
40.	J-Q-075-19	Գենդերի հիման վրա կատարվող բռնարարքների քննությունը	6
41.	J-Q-076-19	Անչափահաս կամ փոքրամասնության խմբին պատկանող իրավախախտների իրավունքների պաշտպանությունը	10
42.	J-Q-077-19	Կոռուպցիոն բնույթի ֆինանսական հանցագործություններ և անդրազգային կազմակերպված հանցավորության դեմ պայքարը	10
43.	J-Q-078-19	Մտավոր սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների քննությունը և դրանց դեմ պայքարը	6

5. Հեռավար ուսուցման ձևով դասավանդվող դասընթացների մոդուլ

№	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
44.	J-G-017-19	Փաստարկում և հոգեորաբանություն	40
45.	J-G-021-19	Կառավարման հմտություններ և ներազդման հոգեբանություն	40
46.	J-J-027-19	Փախստականների իրավունքների պաշտպանության արդի հարցեր ¹	40
47.	J-J-028-19	Անչափահասների իրավունքների պաշտպանությունը քրեական վարույթի ընթացքում ²	40
48.	J-Q-079-19	Փախստականների իրավունքներ ³	40

III. ԴԱՍԱՎԱՆԴՎՈՂ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐԻ (ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ) ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

1. J-J-005-19. Դատավորի էթիկա, վարքագծի կանոններ և գործունեության գնահատում

Դասընթացը պայմանավորված է դատավորի էթիկայի, վարքագծի կանոնների և գործունեության գնահատման ոլորտներում նոր իրավակարգավորումներով սահմանված չափանիշների ներկայացման, այս ոլորտներում գիտելիքների ծավալի ընդլայնման և կատարելագործման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացի շրջանակում քննարկման առկա կդառնան դատավորի էթիկայի կանոնները, գործունեության գնահատման չափանիշները, դատավորի վարքագծի կանոններն ինչպես ի պաշտոնե գործելիս, այնպես էլ այլ գործունեություն իրականացնելիս և բոլոր հանգամանքներում, հատուկ անդրադարձ կկատարվի դատավորի ինքնաբացարկի հիմքերին, դրանց կիրառման առանձնահատկություններին, ինչպես նաև զանվաճային լրատվության միջոցների հետ և այլ շփումներում դատավորի վարքագծի առանձնահատկություններին:

Դասընթացը նախատեսված է բոլոր դատավորների համար:

2. J-J-014-19. Հանրային ծառայության ոլորտում կոռուպցիայի դեմ պայքարի արդի հարցեր

Դասընթացը պայմանավորված է հանրային ծառայության ոլորտում կոռուպցիայի դեմ պայքարի վերաբերյալ գիտելիքների ծավալի ընդլայնման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է Հայաստանի Հանրապետությունում հանրային ծառայության ոլորտում կոռուպցիոն երևույթների, դրանց դեմ տարվող պայքարի ընդհանուր իրավիճակի, հակակոռուպցիոն պայքարի իրավական (ներպետական և միջազգային, այդ թվում՝ Եվրոպայի խորհրդի Կոռուպցիայի դեմ պայքարող պետությունների խմբի (ԳՐԵԿՈ) և ԵԽ Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի հանձնաժողովի (ՄՈՆԻՎԱԼ) հանձնարարականները), և ինստիտուցիոնալ շրջանակների (ներպետական և միջազգային, այդ թվում՝ ԳՐԵԿՈ և ՄՈՆԻՎԱԼ գործունեությունը), համապատասխան այլ շահագրգիռ կողմերի (հասարարական կազմակերպությունների, ՋԼՄ-երի) մասնակցության և պետության կողմից ձեռնարկվող միջոցառումների վերաբերյալ հարցերը:

Դասընթացը նախատեսված է բոլոր դատավորների համար:

¹ «Փախստականների իրավունքների պաշտպանության արդի հարցերը» դասընթացը նախատեսված է միայն վարչաիրավական մասնագիտացմամբ դատավորների համար:

² «Անչափահասների իրավունքների պաշտպանությունը քրեական վարույթի ընթացքում» դասընթացը նախատեսված է միայն քրեաիրավական մասնագիտացմամբ դատավորների համար:

³ «Փախստականների իրավունքներ» դասընթացը նախատեսված է միայն քրեաիրավական մասնագիտացմամբ դատավորների համար:

3. J-J-017-19. Հավասարության ապահովման և խտրականության արգելքի վերաբերյալ արդի հարցեր

Դասընթացն անհրաժեշտ է հավասարության ապահովման և խտրականության արգելքի վերաբերյալ ազգային օրենսդրության կիրառման կարողությունների զարգացման ու կատարելագործման համար:

Դասընթացը ներառում է՝

- խտրականության արգելքի և հավասարության ապահովման վերաբերյալ միջազգային պայմանագրերի ուսումնասիրություն,
- խտրականության առանձին ձևերի ուսումնասիրություն,
- միջազգային և ներպետական պրակտիկայում առկա իրավական հիմնախնդիրների վերհանում և քննարկում:

Դասընթացը նախատեսված է բոլոր դատավորների համար:

4. J-J-020-19. ՀՀ սահմանադրական իրավունքի գիտության և սահմանադրական արդարադատության արդի միտումները

Դասընթացն ուղղված է սահմանադրական արդարադատության զարգացման արդի միտումների վերաբերյալ գիտելիքների ընդլայնմանը և գործնական հմտությունների կատարելագործմանը:

Դասընթացը ներառում է քննարկման ենթակա հետևյալ հարցերի շրջանակը՝

- Սահմանադրական դատարանը՝ որպես ՀՀ-ում սահմանադրական արդարադատություն իրականացնող մարմին և վերջինիս փոխհարաբերությունները դատական իշխանության այլ մարմինների հետ,
- Սահմանադրական դատարանի առաքելությունը և լիազորությունները,
- Սահմանադրության պաշտոնական մեկնաբանության առանձնահատկությունները,
- վերացական և կոնկրետ վերահսկողության առանձնահատկությունները,
- Սահմանադրական դատարանի որոշումների տեղը ՀՀ իրավական համակարգում,
- իրավական դիրքորոշումները՝ որպես ՍԴ որոշումների անքակտելի բաղկացուցիչ տարր,
- Սահմանադրական դատարանի որոշումների կատարումը՝ որպես սահմանադրականության ամրապնդման երաշխիք,
- նորմատիվ իրավական ակտերի՝ Սահմանադրությանը համապատասխանությունը որոշելու վերաբերյալ գործերի քննությունը դատարանների դիմումների հիման վրա,
- դատարանների կողմից դիմումների ներկայացման ընթացակարգը:

Դասընթացը նախատեսված է բոլոր դատավորների համար:

5. J-J-021-19. Իրավաբանական գիր և մեկնաբանում

Դասընթացը պայմանավորված է համոզիչ իրավական վերլուծությունների կատարման, իրավամեկնաբանողական հնարքների կիրառման ոլորտում կարողությունների և գործնական հմտությունների ձևավորման, կատարելագործման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է՝

- իրավավերլուծական ռազմավարությունների ընտրության հետ կապված գործնական հարցեր,
- օրենսդրական և նախադեպային տեքստերի հետ աշխատանքում իրավամեկնաբանողական հնարքների և տեխնիկայի կիրառման հետ կապված գործնական հարցեր,
- իրավանորմերի վերլուծության մեթոդիկան,
- դատական ակտի կառուցվածքը և կազմման հմտությունները (իրավական լեզու, իրավական մտքի ձևակերպում, փաստերի, ապացույցների, իրավանորմերի շարադրանք):

Դասընթացը նախատեսված է բոլոր դատավորների համար:

6. J-J-030-19. Դատական իշխանության անկախություն և թափանցիկություն

Դասընթացն ուղղված է դատական իշխանության անկախության ներքին և արտաքին կողմերի, իրավական հիմքերի, երաշխիքների, ինչպես նաև սաևմանաօրիալիալիալական (փաստալիալական) բարեփոխումների շրջանակում դատական իշխանության անկախությանը վերաբերող հիմնահարցե-

րի վերաբերյալ գիտելիքների ծավալի ընդլայնմանը և գործնական հմտությունների կատարելագործմանը:

Դասընթացի շրջանակում քննարկման առարկա են դառնալու «ՀՀ դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքով նախատեսված՝ դատական իշխանության անկախությանը միջամտելու միջոցների արդյունավետությանը, դրանց հնարավոր իրավական հետևանքներին, դատավորների նկատմամբ ոչ իրավաչափ ազդեցության դեպքում պետական մարմինների կողմից արձագանքնելու պարտականությանը վերաբերող հիմնահարցերը, ինչպես նաև քննարկվելու են դատական իշխանության անկախությանը միջամտության համար պատասխանատվության տեսակները, դատական անձեռնմխելիության սահմանների խնդիրները, դատավորին կարգապահական պատասխանատվության ենթակելու հիմքերը:

Դասընթացը նախատեսված է բոլոր դատավորների համար:

7. J-J-031-19. Հայաստանում կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելում ու դրա դեմ պայքար

Դասընթացն ուղղված է արդարադատության ողջ շղթայում սեռի հիմքով բռնության դեմ պայքարին առնչվող հարցերի առանձնահատկությունների ուսումնասիրությանը, այս բնագավառում գիտելիքների ծավալի ընդլայնմանն ու կատարելագործմանը:

Դասընթացը ընդհանուր գիտելիքներ կապահովի կանանց դեռի վերաբերյալ կարծրատիպերի և սեռի հիմքով բռնության, Հայաստանում դրա տարածվածության և բռնության նկատմամբ վերաբերմունքին առնչվող հիմնահարցերի մասին, ինչպես նաև ընդհանուր պատկերացում կտա համապատասխան միջազգային գործիքակազմի և կիրառելի ստանդարտների վերաբերյալ: Դասընթացի շրջանակում անդրադարձ կկատարվի զոհի անվտանգությունն ապահովելու նպատակով անհետաձգելի միջամտության և պաշտպանական որոշումների իրականացմանը, ընտանեկան բռնության դեպքերի վերաբերյալ հաշտարարության գործերում առկա հիմնահարցերին, միջգերատեսչական համագործակցության ստանդարտներին, քրեական վարույթի առանձնահատկություններին՝ գործի քննությունից մինչև դատավճռի կայացման փուլն ընկած ողջ ժամանակահատվածում:

Դասընթացը նախատեսված է բոլոր դատավորների համար:

8. J-C-001-19. Պարտավորական հարաբերությունների արդի հիմնահարցեր

Դասընթացը պայմանավորված է պարտավորական իրավունքի վերաբերյալ նոր իրավական դիրքորոշումներն ունկնդիրներին մատուցելու, պարտավորական իրավահարաբերությունները կարգավորող իրավանորմերի կիրառման գործնական հմտությունների կատարելագործման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է պայմանագրային և քվազի-պայմանագրային (անհիմն հարստացման, առանց հանձնարարության, ի շահ ուրիշի գործողությունների) պարտավորությունների, արտապայմանագրային (դելիկտային), մասնավորապես, ոչ նյութական վնասի հատուցման, քաղաքացու կյանքին, առողջությանը պատճառված վնասը հատուցելու ինստիտուտի առանձնահատկությունների, ապահովագրական իրավահարաբերություններից բխող հիմնահարցերը, պարտավորական իրավունքի ինստիտուտում քաղաքացիաիրավական պատասխանատվության այլ ձևերը, ինչպես նաև վերը նշված հիմնահարցերի վերաբերյալ ՀՀ վճարելի դատարանի իրավական դիրքորոշումները:

Դասընթացը նախատեսված է քաղաքացիական և սնանկության գործեր քննող դատավորների համար:

9. J-C-003-19. Կորպորատիվ իրավունքի արդի հարցեր

Դասընթացն անհրաժեշտ է կորպորատիվ իրավունքում առկա հիմնահարցերի վերաբերյալ գիտելիքների ծավալի ընդլայնման և դրանք կենսագործելու կարողությունների ու գործնական հմտությունների կատարելագործման համար:

Դասընթացը ներառում է կորպորատիվ կառավարման սկզբունքների, կորպորատիվ իրավունքի սուբյեկտների, դրանց ստեղծման, վերակազմակերպման, լուծարման, գործունեության կազմակերպման, մասնակիցների իրավունքների և պարտականությունների, արժեթղթերի թողարկման և տեղա-

բաշխման, կորպորատիվ վեճերի և այլ հարցերի հետ կապված իրավահարաբերություններից բխող հիմնահարցերը, ինչպես նաև դրանց վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները:

Դասընթացը նախատեսված է քաղաքացիական և սնանկության գործեր քննող դատավորների համար:

10. J-C-008-19. ՀՀ աշխատանքային իրավունքի արդի հարցեր

Դասընթացն անհրաժեշտ է աշխատանքային իրավունքի արդի հարցերի վերաբերյալ դատավորների գիտելիքներն ընդլայնելու, տեսական գիտելիքների գործնական կիրառման հմտությունները զարգացնելու, ինչպես նաև այդ կապակցությամբ իրավական նոր դիրքորոշումները ունկնդիրներին մատուցելու համար:

Այն ներառում է՝ աշխատանքային իրավահարաբերությունների ծագման, դադարման, աշխատանքային իրավահարաբերությունների կողմերի իրավունքների պաշտպանության, պատասխանատվության, աշխատանքային օրենսդրության պահպանման նկատմամբ հսկողության և վերահսկողության հարցերը, դրանց վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները:

Դասընթացը նախատեսված է քաղաքացիական և սնանկության գործեր քննող դատավորների համար:

11. J-C-015-19. Քաղաքացիական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր

Դասընթացն անհրաժեշտ է ՄԻԵԴ իրավական նոր դիրքորոշումների վերաբերյալ ունկնդիրների գիտելիքները, դրանց կիրառման գործնական հմտությունները զարգացնելու, կատարելագործելու համար:

Դասընթացը ներառում է քաղաքացիական իրավունքի և դատավարության ոլորտում Եվրոպական կոնվենցիայով երաշխավորված իրավունքների պաշտպանության վերաբերյալ ՄԻԵԴ արդի նախադեպային իրավունքը և ՀՀ նկատմամբ դրա կիրառման հարցերը, ներառյալ Եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածով երաշխավորված արդար դատաքննության իրավունքի պաշտպանության վերաբերյալ ՄԻԵԴ արդի նախադեպային իրավունքը և դրա կիրառման հարցերը, այդ թվում՝

- արդար դատաքննության իրավունքի իրավական բնույթը,
- դատարանի իրավունքը,
- օրենքի հիման վրա ստեղծված անկախ տրիբունալի էությունը,
- անկողմնակալ տրիբունալի էությունը,
- ՄԻԵԿ 6-րդ հոդվածի վարույթային տարրերը՝ արդարացի լսումները, մրցակցության սկզբունքը, «Ձենքերի» հավասարությունը, հրապարակային քննության, ողջամիտ ժամկետի սկզբունքը:

Դասընթացը, մասնավորապես, ներառում է վերոհիշյալ հիմնահարցերի վերաբերյալ վերջին տարիների ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումները:

Դասընթացը նախատեսված է քաղաքացիական և սնանկության գործեր քննող դատավորների համար:

12. J-C-022-19. ՀՀ քաղաքացիական դատավարության արդի հիմնահարցեր

Դասընթացն անհրաժեշտ է քաղաքացիական դատավարության տարբեր փուլերում ծագող հարցերի վերաբերյալ ունկնդիրների գիտելիքները և դրանց կիրառման գործնական հմտությունները կատարելագործելու, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքով ներդրված նոր ինստիտուտները և իրավակարգավորումները ներկայացնելու համար:

Դասընթացը ներառում է՝

- քաղաքացիական գործը դատաքննության նախապատրաստելու հիմնահարցերը,
- ապացուցման հիմնահարցերը, ապացուցման բեռի բաշխման կանոնները և ապացույցների գնահատման հմտությունները,
- դատաքննության հիմնահարցերը,
- դատավարական ժամկետներն ու դրանց կառավարման մեթոդները,

- պետական տուրքի և դատական ծախսերի (ներառյալ այլ ծախսերի) հաշվարկման ու գանձման առանձնահատկությունները,
- հայցի ապահովման, հակընդդեմ ապահովման և նախնական ապահովման կիրառման առանձնահատկությունները,
- հակընդդեմ հայցը և դրա չներկայացման դատավարական հետևանքները,
- պարզեցված ընթացակարգով գործերի քննության առանձնահատկությունները,
- դատավարության վարման, դատաքննության անցկացման տակտիկայի և տեխնիկայի որոշ հարցեր,
- դատավարության նորմերի կիրառման հետ կապված այլ հիմնահարցեր:
Դասընթացը նախատեսված է քաղաքացիական և սնանկության գործեր քննող դատավորների համար:

13. J-C-023-19. Ոչ նյութական վնասի հատուցման հիմնախնդիրներ

Դասընթացն անհրաժեշտ է ոչ նյութական վնասի հատուցման վերաբերյալ նոր իրավական դիրքորոշումներն ունկնդիրներին մատուցելու՝ պատվին, արժանապատվությանը կամ գործարար համբավին պատճառված վնասի, ինչպես նաև ոլորտում առկա կոնվենցիոնալ մեխանիզմներն առավել համակողմանի ուսումնասիրելու, Կոնվենցիայով երաշխավորված իրավունքների խախտման և անարդարացի դատապարտման հետևանքով պատճառված ոչ նյութական վնասի հատուցման կարգին և պայմաններին վերաբերող հարցերի, քաղաքացու կյանքին, առողջությանը պատճառված վնասը հատուցելու ինստիտուտի առանձնահատկությունների վերաբերյալ համակողմանի քննարկումներ իրականացնելու, անհրաժեշտ գիտելիքների և պրակտիկ փորձի համադրմամբ՝ ունկնդիրների գործնական հմտությունները կատարելագործելու համար:

Դասընթացը ներառում է պատվին, արժանապատվությանը կամ գործարար համբավին պատճառված վնասի, ինչպես նաև կոնվենցիոն իրավունքների խախտման և անարդարացի դատապարտման հետևանքով պատճառված ոչ նյութական վնասի հատուցման կարգին և պայմաններին վերաբերող հարցերը:

Դասընթացը նախատեսված է քաղաքացիական և սնանկության գործեր քննող դատավորների համար:

14. J-C-025-19. Սնանկության վարույթի արդի հարցեր

Դասընթացը պայմանավորված է սնանկության վարույթի ընթացքում ծագող իրավական հարցերի վերաբերյալ ունկնդիրների գիտելիքները և գործնական հմտությունները կատարելագործելու անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է՝

- սնանկության գործերի քննության կարգը, առանձնահատկությունները, նիստերի վարման գործնական հմտությունները,
- սնանկ ճանաչելու հարցի լուծման հիմնախնդիրները, սնանկության անվիճարկելիությունը,
- սնանկության վարույթի ընթացքում կայացվող դատական ակտերի, մորատորիումի, համարժեք պաշտպանության հիմնահարցերը,
- սնանկ ճանաչված անձի և պարտատերերի իրավունքների պաշտպանության հետ կապված հարցերը (այդ թվում՝ պարտապանի անունից սնանկության կառավարչի կողմից հայց հարուցելու ինստիտուտի առանձնահատկությունները),
- սնանկության կառավարչի գործողությունների վիճարկման առանձնահատկությունները,
- պարտապանի գույքի վաճառքի կարգն ու առկա խնդիրները,
- պարտապանի ֆինանսական առողջացման ծրագրի ներկայացման, քննարկման, հաստատման առանձնահատկություններն ու ժամկետները,
- հայցի ապահովման ինստիտուտի առանձնահատկությունները սնանկության վարույթում,
- ֆիզիկական անձանց սնանկության առանձնահատկությունները
- սնանկության գործի ավարտն ու վերը նշված հիմնահարցերի վերաբերյալ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները:

Դասընթացը նախատեսված է քաղաքացիական և սնանկության գործեր քննող դատավորների համար:

15. J-C-028-19. ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները քաղաքացիական գործերով

Դասընթացն անդրադառնում է քաղաքացիական իրավունքի և դատավարության ոլորտում ՀՀ վճռաբեկ դատարանի կողմից կայացված որոշումների քննարկմանն ու ներկայացմանը:

Դասընթացի շրջանակներում նախատեսվում է ուսումնասիրության առարկա դարձնել Վճռաբեկ դատարանի 2017-2019 թթ. որոշումները:

Հատուկ քննարկման առարկա կդառնան քաղաքացիաիրավական գործարքների վավերության պայմանների, սեփականության իրավունքի ծագման, փոփոխման և դադարման առանձնահատկությունների, հեղինակային և հարակից իրավունքների ծագման վերաբերյալ Վճռաբեկ դատարանի որոշումներում արտահայտված իրավական դիրքորոշումները:

Դասընթացը նախատեսված է քաղաքացիական և սնանկության գործեր քննող դատավորների համար:

16. J-C-029-19. ՀՀ քաղաքացիական իրավունքի արդի հիմնահարցեր

Դասընթացի շրջանակներում նախատեսվում է ուսումնասիրության առարկա դարձնել քաղաքացիական իրավունքի առավել արդիական հիմնախնդիրները, որոնք կարող են պայմանավորված լինել ինչպես նոր իրավական ինստիտուտների պրակտիկ կիրառման ընթացքում ի հայտ եկող խնդրահարույց հարցերի, այնպես էլ՝ իրավական կարգավորման ձևաչափում որոշակիություն ունեցող ինստիտուտների ուսումնասիրության, իրավական նորմերի՝ գործնականում կիրառման հետ:

Դասընթացի շրջանակներում նախատեսվում է ուսումնասիրել՝

- քաղաքացիական իրավահարաբերությունների ծագման և դադարման հիմնահարցերը,
- քաղաքացիական իրավահարաբերությունների կողմերի իրավունքների պաշտպանության և պատասխանատվության հիմնահարցերը,
- հայցային վաղեմության ինստիտուտի կիրառման առանձնահատկությունները քաղաքացիական հարաբերություններում,
- սեփականության և այլ գույքային իրավունքների առավել արդիական հիմնախնդիրները,
- գույքի առանձին տեսակների ժառանգման առանձնահատկությունները, ժառանգության ընդունման և դրանից հրաժարման առանձնահատկությունները (տրանսմիսիա, ընդունումը ներկայացման իրավունքով),
- մտավոր սեփականության օբյեկտները և դրանց իրավական պաշտպանության առանձնահատկությունները, հեղինակային և հարակից իրավունքների պաշտպանությունը,
- ընտանեկան իրավունքի արդի որոշ հարցեր (ամուսնության դադարում, ամուսնության անվավերություն, ալիմենտային պարտավորությունների վճարման և բռնազանձման կարգը և այլն),
- հարևանային իրավունքի, սերվիտուտի, ապահովված իրավունքի, տույժերի հաշվարկի և այլ հիմնախնդիրների վերաբերյալ իրավական կարգավորումները:

Դասընթացը նախատեսված է քաղաքացիական և սնանկության գործեր քննող դատավորների համար:

17. J-C-031-19. Իրավական օգնություն, օտարերկրյա դատական ակտերի և արբիտրաժի վճիռների ճանաչման ու հարկադիր կատարման վերաբերյալ դիմումներով գործերի վարույթ

Դասընթացը պայմանավորված է միջազգային փոխօգնության արդի հարցերի վերաբերյալ գիտելիքների ծավալի ընդլայնման ու դրանց գործնական կիրառման հմտությունների կատարելագործման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է ՀՀ օրենսդրությամբ, այդ թվում՝ միջազգային պայմանագրերով նախատեսված միջազգային փոխօգնության տեսակների, եղանակների, սուբյեկտների, պայմանների, օտարերկրյա դատարանների ու առևտրային արբիտրաժների ակտերի ճանաչման ու կատարման վերաբերյալ իրավակիրառ պրակտիկայում առկա խնդիրները:

Դասընթացը նախատեսված է քաղաքացիական և սնանկության գործեր քննող դատավորների համար:

18. J-C-032-19. Հատուկ հայցային վարույթներով և հատուկ վարույթներով գործերի քննության առանձնահատկությունները

Դասընթացն անհրաժեշտ է հատուկ վարույթների և հատուկ հայցային վարույթների առանձին տեսակների առանձնահատկությունների վերաբերյալ ունկնդիրների գիտելիքներն ընդլայնելու, դրանց կիրառման հմտությունները կատարելագործելու, ինչպես նաև այդ կապակցությամբ իրավական նոր դիրքորոշումները ունկնդիրներին մատուցելու համար:

Դասընթացը ներառում է հատուկ և հատուկ հայցային վարույթների առանձին տեսակների, այդ թվում, երեխայի որդեգրման, քաղաքացուն բժշկական հարկադիր հետազոտության և (կամ) բուժման ենթարկելու, իրավաբանական նշանակություն ունեցող փաստերի հաստատման, հարկադիր կատարողի դիմումով կողմերի հաշտության համաձայնության հիման վրա դատարանի վճռի վերանայման, առանձին աշխատանքային վեճերով, կորպորատիվ վեճերով, խմբային հայցի հիման վրա քննվող, Հայաստանի Հանրապետություն անօրինական տեղափոխված կամ Հայաստանի Հանրապետությունում ապօրինի պահվող երեխայի վերադարձի վերաբերյալ, ընտանեկան գործերով վարույթների առանձնահատկությունները:

Դասընթացը նախատեսված է քաղաքացիական և սնանկության գործեր քննող դատավորների համար:

19. J-C-033-19. Հաշտարարության ինստիտուտի հիմնախնդիրները

Դասընթացն անհրաժեշտ է հաշտարարության ինստիտուտի ոլորտում առկա հիմնահարցերի վերաբերյալ գիտելիքների ծավալի ընդլայնման և դրանք կենսագործելու կարողությունների ու գործնական հմտությունների կատարելագործման համար:

Դասընթացը ներառում է՝

- հաշտարարության ինստիտուտի ընդհանուր բնութագիրը,
- հաշտարարության վերաբերյալ համաձայնությունն ու կիրառման առանձնահատկությունները,
- հաշտարարություն և հաշտարարի նշանակումը, հաշտարարության հետ կապված ծախսերը,
- հաշտարարության շրջանակը, ժամկետները և ավարտը,
- արտոնագրված հաշտարարի մասնակցությամբ արտադատական կարգով կնքված հաշտության համաձայնությունը և այլ հիմնահարցեր:

Դասընթացը նախատեսված է քաղաքացիական և սնանկության գործեր քննող դատավորների համար:

20. J-A-001-19. Վարչական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր

Դասընթացն անհրաժեշտ է ՄԻԵԴ իրավական նոր դիրքորոշումների վերաբերյալ ունկնդիրների գիտելիքները, դրանց կիրառման գործնական հմտությունները զարգացնելու, կատարելագործելու համար:

Դասընթացը ներառում է վարչական իրավունքի և դատավարության ոլորտում Եվրոպական կոնվենցիայով երաշխավորված իրավունքների պաշտպանության վերաբերյալ ՄԻԵԴ արդի նախադեպային իրավունքը և ՀՀ նկատմամբ դրա կիրառման հարցերը, ներառյալ Եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածով երաշխավորված արդար դատաքննության իրավունքի պաշտպանության վերաբերյալ ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումներն ու դրանց կիրառման հարցերը, այդ թվում՝ արդար դատաքննության իրավունքի իրավական բնույթը, օրենքի հիման վրա ստեղծված անկախ տրիբունալի էությունը, ՄԻԵԿ 6-րդ հոդվածի վարույթային տարրերը՝ արդարացի լսումները, մրցակցության սկզբունքը, հրապարակային քննության, ողջամիտ ժամկետի սկզբունքը:

Դասընթացը, մասնավորապես, ներառում է վերոհիշյալ հիմնահարցերի վերաբերյալ վերջին տարիների ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումները:

Դասընթացը նախատեսված է վարչական գործեր քննող դատավորների համար:

21. J-A-003-19. ՀՀ վարչական վարույթի արդի հարցեր

Դասընթացն անհրաժեշտ է վարչական վարույթում առկա արդի հարցերի վերաբերյալ ունկնդիրների գիտելիքները և հմտությունները կատարելագործելու, ինչպես նաև տեսական գիտելիքների գործնական կիրառման հմտությունները զարգացնելու համար:

Դասընթացը ներառում է՝

- վարչական ակտի պարտադիր հատկանիշները,
- վարչական վարույթի մասնակիցների իրավունքների պաշտպանության հիմնահարցերը,
- վարչական ակտերի դատական բողոքարկման, դատարանի կողմից դրանց իրավաչափության գնահատման հիմնահարցերը,
- վարչական վարույթի և հատուկ նորմերի հարաբերակցության հարցերը,
- գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման վարույթի արդի հարցերը,
- տնտեսական մրցակցության պաշտպանության ոլորտի արդի հարցերը,
- մաքսային կարգավորման առանձնահատկությունները Եվրասիական տնտեսական միության անդամակցության համատեքստում,
- կենսաթոշակ ստանալու իրավունքը դադարեցվելուց հետո կենսաթոշակ ստանալու իրավունք ձեռք բերելու առանձնահատկությունները,
- կոնվենցիոն հիմքերից դուրս փախստականի կարգավիճակի տրամադրման առանձնահատկությունները,
- վարչարարությամբ պատճառված վնասն ու դրա հատուցման առանձնահատկությունները,
- վարչական վարույթի առանձին հարցերի վերաբերյալ Սահմանադրական դատարանի որոշումները:

Դասընթացը նախատեսված է վարչական գործեր քննող դատավորների համար:

22. J-A-008-19. ՀՀ վարչական դատավարության արդի հարցեր

Դասընթացն անհրաժեշտ է վարչական դատավարության տարբեր փուլերում ծագող հարցերի վերաբերյալ դատավորների գիտելիքները և հմտությունները կատարելագործելու, ինչպես նաև տեսական գիտելիքների գործնական կիրառման հմտությունները զարգացնելու համար:

Դասընթացը ներառում է՝

- գործը դատաքննության նախապատրաստելու ընթացքում ծագող հարցերը,
  - դատաքննության հիմնահարցերը,
  - ապացուցման հիմնահարցերը,
  - ի պաշտոնե քննության սահմանները և կողմերի ապացուցման բեռը կրելու սահմանը՝ գործի հանգամանքներն ի պաշտոնե պարզելու դատարանի պարտականության համատեքստում,
  - հայցի ապահովման հիմնահարցերը,
  - հայցերի առանձին տեսակների, այդ թվում՝ այլևս իրավաբանական ուժ չունեցող վարչական ակտի կամ սպառված գործողության կամ անգործության ոչ իրավաչափ լինելը ճանաչելու հայցի ընդունելիության և քննության առանձնահատկությունները, վարչական ակտի հասցեատեր չհանդիսացող անձի կողմից վիճարկման հայց ներկայացնելու դեպքում դատավարական ժամկետների հաշվարկման առանձնահատկությունները,
  - ՀՀ ԱՆ ԴԱՀԿ ծառայության որոշումների և գործողությունների վիճարկման և դատական ակտերի հարկադիր կատարման վարույթի հիմնահարցերը,
  - դատական ծախսերը, ներառյալ դատարանի կողմից անհրաժեշտ ճանաչված «այլ ծախսերի» տեսակները,
  - վերաքննիչ և վճռաբեկ վարույթների հիմնահարցերը,
  - վարչական դատավարության իրավունքին առնչվող ՍԴ որոշումները:
- Դասընթացը նախատեսված է վարչական գործեր քննող դատավորների համար:

23. J-A-010-19. ՀՀ էկոլոգիական իրավունքի արդի հարցեր

Դասընթացը պայմանավորված է ՀՀ էկոլոգիական իրավունքի ոլորտում գիտելիքների ծավալի ընդլայնման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է՝

- էկոլոգիական իրավունքի կոնցեպցիան,
- ՀՀ էկոլոգիական օրենսդրության և հիմնական ինստիտուտների էությունը և առանձնահատկությունները,
- այլ ինստիտուտների հետ հարաբերակցությունը և զարգացման արդի միտումները,
- մարդու էկոլոգիական իրավունքների պաշտպանության ազգային և միջազգային կառուցակարգերի գործարկման վերաբերյալ հարցերը:

Դասընթացը նախատեսված է վարչական գործեր քննող դատավորների համար:

24. J-A-013-19. ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները վարչական գործերով

Դասընթացն անհրաժեշտ է վարչական իրավունքի և դատավարության ոլորտում ՀՀ վճռաբեկ դատարանի որոշումներով արտահայտած դիրքորոշումների քննարկմանն ու ներկայացմանը:

Դասընթացի շրջանակներում նախատեսվում է ուսումնասիրության առարկա դարձնել Վճռաբեկ դատարանի 2017-2019 թվականների որոշումները:

Դասընթացը նախատեսված է վարչական գործեր քննող դատավորների համար:

25. J-A-014-19. Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ օրենսդրության հիմնահարցեր

Դասընթացն անհրաժեշտ է վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ օրենսդրության ոլորտում դատավորների գիտելիքները և հմտությունները կատարելագործելու, ունկնդիրների տեսական գիտելիքների գործնական կիրառման հմտությունները զարգացնելու համար:

Դասընթացը ներառում է՝

- վարչական պատասխանատվության բնութագիրը,
- վարչական իրավախախտումը և դրա իրավաբանական կազմը,
- վարչական պատասխանատվությունը բացառող հանգամանքների գնահատման առանձնահատկությունները,
- վարչական պատասխանատվությունը ծանրացնող և մեղմացնող հանգամանքների գնահատման առանձնահատկությունները,
- վարչական տույժի տեսակները, տույժ նշանակելու կանոններն ու ժամկետները,
- վարչական պատասխանատվությունից ազատելու ինստիտուտի կիրառման առանձնահատկությունները,
- վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ գործերի վարույթի խնդիրները, մասնակիցները, ապահովման միջոցները և փուլերը:

Դասընթացը նախատեսված է վարչական գործեր քննող դատավորների համար:

26. J-A-015-19. Ընտրական վեճերի արդի հարցեր

Դասընթացն անհրաժեշտ է ընտրական նոր համակարգերի շրջանակներում անհրաժեշտ գիտելիքների և կարողությունների զարգացման և կատարելագործման, վերջիններիս կիրառման գործնական հմտությունները զարգացնելու համար: Դասընթացի շրջանակներում նախատեսվում է ներկայացնել և քննարկել՝

- ընտրական համակարգերին և գործընթացներին վերաբերող ժամանակակից միտումները, արդի խնդիրները,
- ընտրական վեճերի քննության ընթացակարգերն ու առանձնահատկությունները:

Դասընթացը նախատեսված է վարչական գործեր քննող դատավորների համար:

27. J-A-016-19. Հատուկ վարույթի գործերով քննության առանձնահատկությունները

Դասընթացն անհրաժեշտ է հատուկ վարույթների առանձին տեսակների առանձնահատկությունների վերաբերյալ դատավորների գիտելիքներն ընդլայնելու, դրանց կիրառման գործնական հմտությունները կատարելագործելու, ինչպես նաև այդ կապակցությամբ իրավական նոր դիրքորոշումներն ունկնդիրներին մատուցելու համար:

Դասընթացը ներառում է հատուկ վարույթների առանձին տեսակների, այդ թվում՝ նորմատիվ իրավական ակտերի իրավաչափությունը վիճարկելու վերաբերյալ գործերի, հավաքի անցկացման

մասին համայնքի ղեկավարի որոշումների և գործողությունների իրավաչափությունը վիճարկելու, անձնական տվյալների պաշտպանության, լիցենզիայի հետ կապված լիազոր մարմնի որոշումների իրավաչափությունը վիճարկելու գործերով վարույթների, նոտարական գործողությունների վիճարկման առանձնահատկություններն ու հատուկ վարույթի գործերի վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները:

Դասընթացը նախատեսված է վարչական գործեր քննող դատավորների համար:

28. J-Q-001-19. Քրեական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր

Դասընթացն անհրաժեշտ է ՄԻԵԴ իրավական նոր դիրքորոշումների վերաբերյալ ունկնդիրների գիտելիքները, դրանց կիրառման գործնական հմտությունները զարգացնելու, կատարելագործելու համար:

Դասընթացը ներառում է քրեական իրավունքի և դատավարության ոլորտում Եվրոպական կոնվենցիայով երաշխավորված իրավունքների պաշտպանության վերաբերյալ ՄԻԵԴ արդի նախադեպային իրավունքը և ՀՀ նկատմամբ դրա կիրառման հարցերը, Եվրոպական կոնվենցիայի 1-ին արձանագրության 1, 5-7, 10 և 13-րդ հոդվածների վերաբերյալ ՄԻԵԴ որոշումները, այդ թվում՝

- խոսքի ազատության և ազգային անվտանգության ապահովման հիմնախնդիրները,
- անձի ազատության և անձեռնմխելիության իրավունքը,
- մասնավոր կյանքի անձեռնմխելիության իրավունքը,
- արդար դատաքննության իրավունքների պաշտպանության, անթույլատրելի ապացույցների օգտագործման արգելքը:

Դասընթացը, մասնավորապես, ներառում է վերոհիշյալ հիմնահարցերի վերաբերյալ ՄԻԵԴ վերջին տարիների իրավական դիրքորոշումները:

Դասընթացը նախատեսված է քրեական գործեր քննող դատավորների համար:

29. J-Q-022-19. ՀՀ քրեական դատավարության արդի հարցեր

Դասընթացն անհրաժեշտ է քրեական դատավարության ոլորտում նոր իրավական զարգացումները, վիճահարույց հարցերի շուրջ ՀՀ սահմանադրական դատարանի և ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները մատուցելու, ինչպես նաև դրանք գործնականում կիրառելու կարողություններն ու հմտությունները կատարելագործելու համար:

Դասընթացը ներառում է՝

- ՀՀ քրեական դատավարության ոլորտում նոր օրենսդրությունը,
- ՀՀ քրեական դատավարության առանձին ինստիտուտների վերաբերյալ ՀՀ սահմանադրական դատարանի և ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները և դրանց կիրառման հիմնահարցերը,
- Ապացույցների գնահատման մեթոդներն ու գործերը վերլուծելու կարողությունները,
- Մինչդատական վարույթի նկատմամբ նախնական և հետագա դատական վերահսկողության հիմնախնդիրները,
- Քրեական գործը դատական քննության նախապատրաստելիս դատարանի կողմից մեղադրյալի նկատմամբ խափանման միջոց կալանավորման հարցի քննարկման ընթացակարգը և առանձնահատկությունները,
- ՀՀ մասնակցությամբ միջազգային պայմանագրերի կիրառման գործնական հարցերը, այդ թվում՝ Միավորված ազգերի կազմակերպության՝ Մարդու իրավունքների վերաբերյալ հիմնական պայմանագրերի կիրառման առանձնահատկությունները,
- դատական գործերի քննության ժամկետների և գործերի արդյունավետ կառավարման հմտությունները, դատական նիստերի վարման հմտությունները, տակտիկական և մեթոդիկական և այլն:

Դասընթացը նախատեսված է քրեական գործեր քննող դատավորների համար:

30. J-Q-024-19. Պատիժ նշանակելու, կատարելու, պատժից ազատելու կամ այն փոխարինելու նյութաիրավական և դատավարական հիմնախնդիրներ

Դասընթացը պայմանավորված է պատժողական քաղաքականության հիմնահարցերի վերաբերյալ գիտելիքների ծավալի ընդլայնման և գործնական հմտությունների ձևավորման անհրաժեշտությամբ: Դասընթացը ներառում է ՀՀ քրեական օրենսդրությամբ նախատեսված պատժի տեսակների և նշանակման հիմնահարցերի, այդ թվում՝ պատժի նշանակման հարցում քրեադատավարական նորմերի ազդեցության (պատժատեսակի, պատժաչափի, պատժից ազատելու, պայմանականորեն այն չկիրառելու, հետաձգելու, մեղմ կամ խիստ պատիժ նշանակելու չափորոշիչների) վերաբերյալ հիմնահարցերը: Դասընթացը ներառում է նաև պատժի կատարման ընթացքում ՀՀ քրեակատարողական օրենսգրքի կիրառման, ինչպես նաև պրոբացիոն ծառայության և դրա նկատմամբ դատական վերահսկողության արդի հիմնախնդիրները, առանձին անդրադարձ է կատարվում ծանր հիվանդության հիմքով պատժից ազատելու ինստիտուտի կիրառման առանձնահատկություններին ու առկա խնդիրներին:

Դասընթացը նախատեսված է քրեական գործեր քննող դատավորների համար:

31. J-Q-035-19. ՀՀ քրեական իրավունքի արդի հարցեր

Դասընթացը պայմանավորված է քրեական իրավունքի ոլորտում նոր իրավական զարգացումներով, վիճահարույց հարցերի շուրջ ՀՀ սահմանադրական դատարանի և ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները մատուցելու, ինչպես նաև դրանք գործնականում կիրառելու կարողություններն ու հմտությունները կատարելագործելու անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է՝

- քրեական նոր օրենսգրքի նախագծով նախատեսված, ինչպես նաև ընթացիկ փուլում առաջացող այլ հիմնախնդիրների լուծման ոլորտում օրենսդրական և իրավակիրառ փորձի ներկայացումը, դրանց զարգացման միտումները և հեռանկարները,
- ՀՀ ստանձնած միջազգային պարտավորությունների բովանդակությունը, այդ թվում՝ Միավորված ազգերի կազմակերպության՝ Մարդու իրավունքների վերաբերյալ հիմնական պայմանագրերը, դրանց կիրառման առանձնահատկությունները, ինչպես նաև «Քաղաքական և քաղաքացիական իրավունքների մասին» միջազգային դաշնագրում ամրագրված իրավունքները և դրանց ներպետական օրենսդրությունում կիրառելիության և Կամընտիր արձանագրությամբ հասանելի դարձած ընթացակարգերի վերաբերյալ հարցերը,
- ՀՀ քրեական իրավունքի առանձին ինստիտուտների վերաբերյալ ՀՀ սահմանադրական և վճռաբեկ դատարանների իրավական դիրքորոշումները և դրանց կիրառման հիմնահարցերը,
- հանցավոր արարքների ճշգրիտ որակման և քննության հիմնահարցերը, այդ թվում՝ թրաֆիքինգի կամ շահագործման որակումը, թրաֆիքինգի կամ շահագործման վերհանման հիմնախնդիրները, աշխատանքային թրաֆիքինգը և սեռական շահագործումը, ընտանեկան բռնությունները, աշխատանքային հարաբերությունները, սոցիալական ծանր վիճակում գտնվող ընտանիքները, մարմնավաճառությամբ զբաղվող անձինք, այդ թվում՝ երեխաները, մուրացկան երեխաները, հատուկ հաստատություններում սովորող երեխաները, և դրանց լուծման ոլորտում օրենսդրական նորմերը և իրավակիրառ փորձը, կիբեռհանցագործությունների վերաբերյալ, պետական գաղտնիք պարունակող տեղեկությունների հետ կապված քրեական գործերի քննության առանձնահատկությունները:

Դասընթացը նախատեսված է քրեական գործեր քննող դատավորների համար:

32. J-Q-044-19. ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները քրեական գործերով

Դասընթացն անդրադառնում է քրեական իրավունքի և դատավարության ոլորտում ՀՀ վճռաբեկ դատարանի կողմից կայացված որոշումներով արտահայտած իրավական դիրքորոշումների քննարկմանն ու ներկայացմանը:

Դասընթացի շրջանակներում նախատեսվում է ուսումնասիրության առարկա դարձնել Վճռաբեկ դատարանի 2017-2019 թվականների որոշումները:

Դասընթացը նախատեսված է քրեական գործեր քննող դատավորների համար:

33. JC-Q-045-19. Խոցելի անձանց մասնակցությամբ վարույթի առանձնահատկությունները

Դասընթացը պայմանավորված է անչափահասների և այլ խոցելի անձանց մասնակցությամբ վարույթի առանձնահատկությունների վերաբերյալ գիտելիքների ծավալի ընդլայնման և կարողությունների ձևավորման, տեսական գիտելիքների գործնական կիրառման հմտությունների զարգացման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է խոցելի անձանց նկատմամբ (կասկածյալ, մեղադրյալ) և նրանց մասնակցությամբ (վկա, տուժող) իրականացվող մինչդատական և դատական վարույթների անցկացման առանձնահատկությունների վերաբերյալ հիմնահարցերը:

Դասընթացը նախատեսված է քրեական գործեր քննող դատավորների համար:

34. J-Q-054-19. Իրավական օգնության վերաբերյալ միջազգային համաձայնագրերի կիրառման հիմնախնդիրները քրեական գործերով

Դասընթացը պայմանավորված է քրեական գործերով միջազգային փոխօգնության արդի հարցերի վերաբերյալ գիտելիքների ծավալի ընդլայնմանն ու դրանց գործնական կիրառման հմտությունների կատարելագործման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է ՀՀ օրենսդրությամբ, այդ թվում՝ միջազգային պայմանագրերով նախատեսված միջազգային փոխօգնության տեսակների, եղանակների, սուբյեկտների, պայմանների վերաբերյալ իրավակիրառ պրակտիկայում առկա խնդիրները:

Դասընթացը նախատեսված է քրեական գործեր քննող դատավորների համար:

35. J-Q-056-19. Խոշտանգումների քրեաիրավական բնութագիրը և քննության առանձնահատկությունները

Դասընթացը պայմանավորված է խոշտանգման և այլ դաժան, անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի չենթարկվելու իրավունքի ապահովման օրենսդրական պահանջների, միջազգային չափանիշների վերաբերյալ գիտելիքների ծավալի ընդլայնման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է խոշտանգումների քրեաիրավակն բնութագիրը, որակման առանձնահատկությունները, հարակից հանցակազմերից սահմանազատելու հիմնահարցերը, խոշտանգումների վերաբերյալ գործերի քննության մեթոդիկայի առանձնահատկությունները: Ինչպես նաև դրա կանխարգելման, արձանագրման և արդյունավետ բացահայտման Ստամբուլի արձանագրության չափանիշներին համապատասխան խոշտանգումների ու վատ վերաբերմունքի հետքերի փաստագրման վերաբերյալ հարցերը, խոշտանգումների վերաբերյալ ՄԻԵԴ պրակտիկան:

36. J-Q-071-19. Կոռուպցիոն դեպքերի քննությունը

Դասընթացն անհրաժեշտ է կոռուպցիոն դեպքերի քննությանն առնչվող հիմնահարցերի վերաբերյալ գիտելիքների ծավալի ընդլայնման, դրանք կենսագործելու կարողությունների ու գործնական հմտությունների կատարելագործման համար:

Դասընթացի շրջանակում քննարկվելու են կոռուպցիոն դեպքերի քննության առանձնահատկությունները, կոռուպցիոն հանցագործությունների պատճառները և հետևանքները, կոռուպցիայի դեմ պայքարի ազգային և միջազգային փորձը, կոռուպցիայի դեմ պայքարի իրավական և կազմակերպական հիմքերը (ՀՀ և միջազգային), կանխմանն ուղղված սահմանափակումները:

Դասընթացը նախատեսված է քրեական գործեր քննող դատավորների համար:

37. J-Q-072-19. Պաշտոնական կոռուպցիայի դեպքերի քննությունը

Դասընթացը պայմանավորված է Պաշտոնական կոռուպցիայի դեպքերի քննության ոլորտում գիտելիքների ծավալի ընդլայնման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացի շրջանակում քննարկման առարկա են դառնալու քրեական և քաղաքացիական հակակոռուպցիոն գործերով դատական պրակտիկան, մասնավորապես՝

- ապօրինի հարստանալը. անմեղության կանխավարկածը և ապացուցման բեռի բաշխումը, ներպետական օրենսդրական կարգավորումը և արտասահմանյան փորձը (համեմատափրավական հետազոտության արդյունքները),
  - դատարանների կողմից կոռուպցիա հանդիսացող հանցագործությունների վերաբերյալ գործերի քննությունը. կոռուպցիայի դեմ պայքարի միջազգային իրավական դրույթների կիրառումը դատարանների կողմից, ծագող խնդիրները, խոչընդոտները, դրանց հաղթահարման եղանակները,
  - կաշառք ստանալու կամ տալու նմանակում. ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած իրավական դիրքորոշումները,
  - ՀՀ քրեական օրենսգրքով նախատեսված կոռուպցիոն առանձին հանցատեսակներով (օրինակ՝ ազդեցության շահարկում) դատական պրակտիկայի ձևավորման հիմնախնդիրները, հաղթահարման ուղիները, ՀՀ և արտասահմանյան փորձը:
- Դասընթացը նախատեսված է քրեական գործեր քննող դատավորների համար:

38. J-Q-073-19. Ներքին ուսումնասիրություններ (քննություն)

Դասընթացն անհրաժեշտ է աշխատավայրում ծառայողական քննությունների անցկացման, ներքին աուդիտի ուսումնասիրությունների, ազդարարների պաշտպանության, արտաքին հետաքննություն իրականացնողներին իրազեկման ոլորտում անհրաժեշտ գիտելիքների և կարողությունների կատարելագործման, վերջիններիս կիրառման գործնական հմտությունների զարգացման համար:

Այս դասընթացի ընթացքում կուսումնասիրվեն պետական կառավարման մարմիններում ծառայողական քննության ընթացակարգը և պատասխանատվությունը, ներքին աուդիտի դերը և գործառույթները, պետության ֆինանսական վերահսկողության գործառույթը և դրա իրականացման ընթացակարգն ու հաշվետվողականությունը, ազդարարումը և սուտ մատնությունը, ինչպես նաև ազդարարման արտոնությունից օգտվելու չարաշահումները, տարբերությունները և հնարավոր համընկնումները, իրավապահ մարմիններին իրազեկելու պարտասխանատվություն ունեցող իրավասու անձանց նույնականացումը և այլ հիմնահարցեր:

Դասընթացը նախատեսված է քրեական գործեր քննող դատավորների համար:

39. J-Q-074-19. Կալանք և այլընտրանքային խափանման միջոցներ

Դասընթացն անհրաժեշտ է կալանք և այլընտրանքային խափանման միջոցներ կիրառելու դեպքերի վերաբերյալ ազգային և միջազգային փորձի ուսումնասիրության, այս ոլորտում անհրաժեշտ գիտելիքների և կարողությունների կատարելագործման, գործնական խնդիրների վերհանման և փորձի փոխանակման համար:

Դասընթացի շրջանակում ուսումնասիրման առարկա կդառնան ազատության սահմանափակման հիմքերը, ազատությունից զրկված անձանց համար նախատեսված երաշխիքները, այլընտրանքային խափանման միջոցները, կներկայացվեն կալանքի օրինականության վերաբերյալ ՄԻԵԴ նախադեպային իրավունքը և ՀՀ վճռաբեկ դատարանի որոշումները:

Դասընթացը նախատեսված է քրեական գործեր քննող դատավորների համար:

40. J-Q-075-19. Գենդերի հիման վրա կատարվող բռնարարքների քննությունը

Դասընթացն ուղղված է գենդերի հիման վրա կատարվող բռնարարքների քրեականացման մարտահրավերների և առկա բացերի, թերությունների, նշված հանցագործությունների հանդեպ հանդուրժողականության պատճառների և առկա իրավիճակը հաղթահարելու հնարավոր ուղիների վերաբերյալ անհրաժեշտ գիտելիքների կատարելագործման, տվյալ ոլորտում փորձի փոխանակման համար:

Դասընթացի շրջանակում կուսումնասիրվեն ՀՀ քրեական օրենսդրությամբ սեքսուալ հետապնդման և սեքսուալ չարաշահումների/շահագործման համար քրեական պատասխանատվություն առաջացնող արարքները՝ որպես գենդերային հանցագործություններից պաշտպանության տարատեսակներ, այս հանցագործությունների քննության մեթոդիկայի, քննության տակտիկայի, քրեական հետապնդման առանձնահատկությունները:

Դասընթացը նախատեսված է քրեական գործեր քննող դատավորների համար:

41. J-Q-076-19. Անչափահաս կամ փոքրամասնության խմբին պատկանող իրավախախտների իրավունքների պաշտպանությունը

Դասընթացն անհրաժեշտ է անչափահաս կամ փոքրամասնության խմբին պատկանող իրավախախտների իրավունքների պաշտպանության ոլորտում գիտելիքներն ընդլայնելու, տեսական գիտելիքների գործնական կիրառման հմտությունները զարգացնելու, ինչպես նաև իրավական նոր դիրքորոշումները ունկնդիրներին մատուցելու համար:

Դասընթացի շրջանակում քննարկումները տեղի կունենան, մասնավորապես, հետևյալ ասպեկտներով.

- Անչափահասների քրեական պատասխանատվության և պատժի առանձնահատկությունները,
- Անչափահասների և փոքրամասնության խմբին պատկանող իրավախախտների մասնակցությամբ վարույթի սկզբունքային առանձնահատկությունները, ներպետական օրենսդրական կարգավորումները և միջազգային փորձը,
- Անչափահասների և փոքրամասնության խմբին պատկանող իրավախախտների նկատմամբ դատավարական հարկադրանքի միջոցների կիրառման առանձնահատկությունները,
- Ապացուցման գործընթացի առանձնահատկությունները,
- Անչափահաս և փոքրամասնության խմբին պատկանող իրավախախտների մասնակցությունը քննչական և դատավարական գործընթացին,
- Օրինական ներկայացուցչի և պաշտպանի մասնակցությունը անչափահաս և փոքրամասնության խմբին պատկանող իրավախախտների մասնակցությամբ վարույթին:

Դասընթացը նախատեսված է քրեական գործեր քննող դատավորների համար:

42. J-Q-077-19. Կոռուպցիոն բնույթի ֆինանսական հանցագործություններ և անդրազգային կազմակերպված հանցավորության դեմ պայքարը

Դասընթացի նպատակը կոռուպցիոն բնույթի ֆինանսական հանցագործությունների քննության և անդրազգային կազմակերպված հանցավորության դեմ պայքարում անհրաժեշտ գիտելիքների, կարողությունների, հմտությունների ծավալի ընդլայնումն ու կատարելագործումն է:

Դասընթացի շրջանակում քննարկումները տեղի կունենան հետևյալ ասպեկտներով՝

- Ֆինանսական հանցագործությունների բնորոշումը. փողերի լվացում, բանկային գաղտնիք, արժեթղթերի շուկայի չարաշահումներ, հարկեր թաքցնել, եկամուտների հայտարարագրման հիմնախնդիրներ,
- Անդրազգային կազմակերպված հանցավորությունը, սահմանումները, տիպերը, բնութագրերը, պատճառները, հետևանքները և ֆինանսական հանցագործություններին ու անդրազգային կազմակերպված հանցավորությանը արձագանքելու հետ կապված այլ հարցեր:

Դասընթացի շրջանակում ներկայացվելու են քննարկվող նյութի վերաբերյալ օրենսդրական կարգավորումները, միջազգային փորձը, իրական կյանքից վերցված գործնական իրավիճակներ:

Դասընթացը նախատեսված է քրեական գործեր քննող դատավորների համար:

43. J-Q-078-19. Մտավոր սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների քննությունը և դրանց դեմ պայքարը

Դասընթացը անհրաժեշտ է մտավոր սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների քննության և դրանց դեմ պայքարի ոլորտում արդի խնդիրները քննության առարկա դարձնելու, այս բնագավառում գիտելիքների ծավալը ընդլայնելու, գործնական հմտությունները կատարելագործելու համար: Դրա շրջանակում կուսումնասիրվեն մտավոր սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների տիպերը, բնութագրերը, պատճառները, հետևանքները, մտավոր սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների քննության առանձնահատկությունները:

Դասընթացը նախատեսված է քրեական գործեր քննող դատավորների համար:

44. J-G-017-19. Փաստարկում և հռետորաբանություն

Դասընթացը պայմանավորված է ապացուցման, հերքման, հիմնավորման, զրուցակիցների մոտ համոզմունքի ձևավորման, տպավորիչ ելույթի ու արդյունավետ բանավեճի տեխնոլոգիաների տիրապետման, դրանց ճիշտ կիրառման գործնական հմտությունների կատարելագործման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է՝

- փաստարկման գործընթացի բաղադրիչները,
- փաստարկման գործընթացի եղանակները,
- փաստարկման համակարգին ներկայացվող պահանջները,
- ավանդական և ժամանակակից հռետորիկայի զինանոցը,
- առավել հաճախ հանդիպող սխալները,
- բանավեճի ընթացքում կիրառվող կառուցողական և ապակառուցողական տեխնոլոգիաները և վերջիններիս չեզոքացման մեթոդաբանական սկզբունքները:

Դասընթացը նախատեսված է բոլոր դատավորների համար:

45. J-G-021-19. Կառավարման հմտություններ և ներազդման հոգեբանություն

Դասընթացն անհրաժեշտ է կառավարման և առաջնորդության, ինչպես նաև հոգեբանական ազդեցության, դրա տեսակների, մեթոդների, մեխանիզմների և տարաբնույթ դրսևորումների վերաբերյալ գիտելիքների ծավալի ընդլայնման և դրանք կենսագործելու կարողությունների ու հմտությունների զարգացման համար:

Դասընթացը ներառում է՝

- կառավարչական հմտություններն ու առաջնորդման ոճերը,
- արդյունավետ պլանավորումը,
- թիմի ձևավորումը և թիմային աշխատանքի կազմակերպումը,
- ներազդման հոգեբանության հիմնական հասկացությունները, ներազդման տեսակները, մեթոդներն ու մեխանիզմները,
- կառուցողական (համոզում, ներշնչում և այլն) և ոչ կառուցողական (մանիպուլյացիա և այլն) ներազդման մեթոդների առանձնահատկությունները,
- կառուցողական և ոչ կառուցողական ներազդմանը դիմակայելու եղանակները:

Դասընթացը նախատեսված է բոլոր դատավորների համար:

46. J-J-027-19. Փախստականների իրավունքների պաշտպանության արդի հարցեր

Դասընթացը պայմանավորված է «Փախստականների մասին» ՄԱԿ-ի կոնվենցիայի կիրառման, փախստականի կարգավիճակ և ապաստան հայցող անձանց, փախստականների իրավունքների պաշտպանության ոլորտում գիտելիքների ծավալի ու դրանց կիրառման գործնական հմտությունների ընդլայնման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է՝

- «Փախստականների մասին» ՄԱԿ-ի կոնվենցիայով և այլ միջազգային փաստաթղթերով նախատեսված փախստականների կարգավիճակի վերաբերյալ նորմերի՝ ՀՀ օրենսդրությունում իմպլեմենտացման («Փախստականների և ապաստանի մասին», «Օտարերկրացիների մասին», «Քաղաքացիության մասին» ՀՀ օրենքներում և այլ իրավական ակտերում) և գործնականում դրանց կիրառման հիմնախնդիրները,
- փախստականների և ապաստան հայցողների իրավունքների պաշտպանության ինստիտուցիոնալ շրջանակների (ՀՀ ոստիկանության ծառայության, ՀՀ ազգային անվտանգության ծառայության, ՀՀ ՏԿՁՆ միգրացիոն պետական ծառայության, ՄԱԿ-ի փախստականների գործերով հանձնակատարի գրասենյակի գործունեության), ինչպես նաև այլ շահագրգիռ կողմերի (հասարակական կազմակերպությունների, ՋԼՄ-երի) մասնակցության և պետության կողմից ձեռնարկվող միջոցառումների վերաբերյալ գործնականում հանդիպող խնդիրները:

Դասընթացը նախատեսված է վարչական գործեր քննող դատավորների համար:

47. J-J-028-19. Անչափահասների իրավունքների պաշտպանությունը քրեական վարույթի ընթացքում

Դասընթացը պայմանավորված է անչափահասների մասնակցությամբ վարույթի առանձնահատկությունների վերաբերյալ քրեաիրավական մասնագիտացում ունեցող դատավորների գիտելիքների ծավալի ընդլայնման և գործնական հմտությունների ձևավորման անհրաժեշտությամբ:

Այն ներառում է միջազգայնորեն ճանաչված՝ անչափահասի լավագույն շահի սկզբունքի բովանդակության բացահայտումը և դրանով պայմանավորված՝

- միջազգային պայմանագրերի, ներպետական օրենսդրության և ՀՀ վճռաբեկ դատարանի դիրքորոշումներն ու պրակտիկայում կիրառման առանձնահատկությունները,
- անչափահասների նկատմամբ քրեաիրավական և քրեադատավարական առանձին ինստիտուտների կիրառման և նրանց մասնակցությամբ քրեական վարույթի առանձնահատկությունները (մասնավորապես, կներկայացվեն՝ անչափահաս կասկածյալների, մեղադրյալների նկատմամբ խափանման միջոցների կիրառման, այդ թվում՝ ազատությունից զրկելու հետ կապված, նրանց պաշտպանության, հակընդդեմ հարցման իրավունքի, ինչպես նաև Մարդու իրավունքների Եվրոպական կոնվենցիայով և ՀՀ քր. դատ. օրենսգրքով երաշխավորված այլ իրավունքների ապահովման և իրականացման հիմնահարցերը),
- անչափահասների նկատմամբ իրականացվող պատժողական քաղաքականության, այդ թվում՝ պատիժների կատարման հիմնահարցերը: Մասնավորապես կներկայացվեն՝ անչափահասների նկատմամբ նշանակվող պատիժների համակարգի, պատիժների նշանակման և կատարման առանձնահատկությունները, այդ թվում՝ պրոբացիայի ինստիտուտի ներդրման պայմաններում,
- անչափահաս տուժողների և վկաների մասնակցությամբ քրեական վարույթների առանձնահատկությունները և այլ հարցեր, մասնավորապես՝ անչափահաս տուժողների և վկաների պաշտպանությունը՝ միջազգային պայմանագրերի և ՀՀ օրենսդրության համաձայն, սոցիալական աշխատողների և այլ մասնագետների դերակատարությունը՝ իրավախախտում կատարած, հանցագործությունից տուժած կամ հանցագործության վկա անչափահասների վերականգնման գործում: Այն նախատեսված է քրեական գործեր քննող դատավորների համար:

48. J-Q-079-19. Փախստականների իրավունքներ

Դասընթացը նպատակ ունի ունկնդիրներին ապահովել փախստականների իրավունքի ոլորտում բազմակողմանի գիտելիքներով և տեղեկություններով (հատկապես կենտրոնանալով քրեական և քրեադատավարական ոլորտներում առկա հիմնահարցերի վրա), որոնց կիրառումն անհրաժեշտ է խնդրո առարկա հարցի տիրույթում արդարադատությունն արդյունավետ իրականացնելու համար:

Ակնկալվում է, որ դասընթացի ավարտին ունկնդիրը՝

- կունենա գիտելիքներ փախստականների միջազգային իրավունքի զարգացման, դրա հիմնական աղբյուրների, ինչպես նաև փախստականների ու ապաստան հայցողների իրավական պաշտպանության հիմնական սկզբունքների ու երաշխիքների քրեաիրավական ու քրեադատավարական ասպեկտների վերաբերյալ,
- ձեռք կբերի գիտելիքներ փախստականի կարգավիճակ շնորհելու, այն մերժելու և այդ կարգավիճակը դադարեցնելու հիմքերի ու չափանիշների, ինչպես նաև դրանց կիրառման հետ կապված ապացուցման հիմնախնդիրների մասին,
- կկարողանա հստակ կիրառել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 329-րդ հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված բացառությունն այն անձանց նկատմամբ, ովքեր օգտվում են 1951թ. Կոնվենցիայի 31-րդ հոդվածով սահմանված երաշխիքից,
- կկարողանա հստակ կիրառել 1951թ. Կոնվենցիայի 33-րդ հոդվածով սահմանված և մարդու իրավունքի ոլորտի ՀՀ միջազգային պայմանագրերից բխող չվերադարձելիության սկզբունքը և դրանից սահմանված բացառությունները, այդ թվում՝ Եվրոպական դատարանի վերաբերելի որոշումների լույսի ներքո,
- կհմանա քրեական գործով վարույթի շրջանակներում փախստականների իրավունքների պաշտպանության քրեադատավարական երաշխիքների մասին,

- կկարողանա ձեռք բերած գիտելիքներն կիրառել (ըստ անհրաժեշտության) իր աշխատանքային գործունեության ընթացքում, մասնավորապես՝ փաստականների հետ կապված տարբեր խնդիրների լուծման գործում:
Դասընթացը նախատեսված է քրեական գործեր քննող դատավորների համար:

Նախագահող՝ Ե. Խովհաննիսյան

ՓԱԹԵԹՆԵՐ

ԴԱՍԱՎԱՆԴՎՈՂ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐԻ (ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ)

1. Ընդհանուր և հարակից մասնագիտական դասընթացների փաթեթներ

Փաթեթ 1.

№	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
1.	Ե-Ե-005-19	Դատավորի էթիկա, վարքագծի կանոններ և գործունեության գնահատում	10
2.	Ե-Ե-017-19	Հավասարության ապահովման և խտրականության արգելքի վերաբերյալ արդի հարցեր	10
3.	Ե-Ե-021-19	Իրավաբանական գիր և մեկնաբանում	4
4.	Ե-030-19	Դատական իշխանության անկախություն և թափանցիկություն	6
5.	Ե-Ե-031-19	Հայաստանում կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելում ու դրան դեմ պայքար	10

Փաթեթ 2.

№	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
1.	Ե-Ե-005-19	Դատավորի էթիկա, վարքագծի կանոններ և գործունեության գնահատում	10
2.	Ե-Ե-014-19	Հանրային ծառայության ոլորտում կոռուպցիայի դեմ պայքարի արդի հարցեր	6
3.	Ե-Ե-017-19	Հավասարության ապահովման և խտրականության արգելքի վերաբերյալ արդի հարցեր	10
4.	Ե-Ե-020-19	ՀՀ սահմանադրական իրավունքի գիտության և սահմանադրական արդարադատության արդի միտումները	4
5.	Ե-Ե-031-19	Հայաստանում կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելում ու դրան դեմ պայքար	10

2. Քաղաքացիաիրավական մասնագիտացմամբ¹ հատուկ մասնագիտական դասընթացների փաթեթներ

Փաթեթ 1.

№	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
1.	J-C-001-19	Պարտավորական հարաբերությունների արդի հիմնահարցեր	4
2.	J-C-022-19	ՀՀ քաղաքացիական դատավարության արդի հիմնահարցեր	10
3.	J-C-025-19	Սնանկության վարույթի արդի հարցեր	10
4.	J-C-028-19	ՀՀ վճարել դատարանի իրավական դիրքորոշումները քաղաքացիական գործերով	6
5.	J-C-029-19	ՀՀ քաղաքացիական իրավունքի արդի հիմնահարցեր	10

Փաթեթ 2.

№	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
1.	J-C-003-19	Կորպորատիվ իրավունքի արդի հարցեր	4
2.	J-C-022-19	ՀՀ քաղաքացիական դատավարության արդի հիմնահարցեր	10
3.	J-C-028-19	ՀՀ վճարել դատարանի իրավական դիրքորոշումները քաղաքացիական գործերով	6
4.	J-C-032-19	Հատուկ հայցային վարույթներով և հատուկ վարույթներով գործերով քննության առանձնահատկությունները	10
5.	J-C-033-19	Հաշտարարության ինստիտուտի հիմնախնդիրներ	10

Փաթեթ 3.

№	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
1.	J-C-015-19	Քաղաքացիական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր	4
2.	J-C-022-19	ՀՀ քաղաքացիական դատավարության արդի հիմնահարցեր	10
3.	J-C-023-19	Ոչ նյութական վնասի հատուցման հիմնախնդիրներ	10
4.	J-C-028-19	ՀՀ վճարել դատարանի իրավական դիրքորոշումները քաղաքացիական գործերով	6
5.	J-C-032-19	Հատուկ հայցային վարույթներով և հատուկ վարույթներով գործերով քննության առանձնահատկությունները	10

¹ Ծրագրի շրջանակներում «քաղաքացիաիրավական մասնագիտացմամբ դատավորներ» եզրույթը ներառում է նաև սնանկության գործեր քննող դատավորներին:

Փաթեթ 4.

№	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
1.	Ե-С-008-19	Աշխատանքային իրավունքի արդի հարցեր	10
2.	Ե-С-022-19	ՀՀ քաղաքացիական դատավարության արդի հիմնահարցեր	10
3.	Ե-С-028-19	ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները քաղաքացիական գործերով	6
4.	Ե-С-031-19	Իրավական օգնություն, օտարերկրյա դատական ակտերի և արբիտրաժի վճիռների ճանաչման ու հարկադիր կատարման վերաբերյալ դիմումներով գործերի վարույթ	4
5.	Ե-С-032-19	Հատուկ հայցային վարույթներով և հատուկ վարույթներով գործերով քննության առանձնահատկությունները	10

3. Վարչաիրավական մասնագիտացմամբ հատուկ մասնագիտական դասընթացների փաթեթներ

Փաթեթ 1.

№	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
1.	J-A-001-19	Վարչական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր	10
2.	J-A-003-19	ՀՀ վարչական վարույթի արդի հարցեր	12
3.	J-A-008-19	ՀՀ վարչական դատավարության արդի հարցեր	12
4.	J-A-010-19	ՀՀ էկոլոգիական իրավունքի արդի հարցեր	6

Փաթեթ 2.

№	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
1.	J-A-013-19	ՀՀ վճարելի դատարանի իրավական դիրքորոշումները վարչական գործերով	12
2.	J-A-014-19	Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ օրենսդրության հիմնահարցեր	10
3.	J-A-015-19	Ընտրական վեճերի արդի հարցեր	8
4.	J-A-016-19	Հատուկ վարույթի գործերով քննության առանձնահատկությունները	10

4. Քրեաիրավական մասնագիտացմամբ հատուկ մասնագիտական դասընթացների փաթեթներ

Փաթեթ 1.

№	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
1.	J-Q-022-19	ՀՀ քրեական դատավարության արդի հարցեր	6
2.	J-Q-024-19	Պատիժ նշանակելու, կատարելու, պատժից ազատելու կամ այն փոխարինելու նյութաիրավական և դատավարական հիմնախնդիրներ	6
3.	J-Q-045-19	Խոցելի անձանց մասնակցությամբ վարույթի առանձնահատկությունները	4
4.	J-Q-071-19	Կոռուպցիոն դեպքերի քննությունը	6
5.	J-Q-077-19	Կոռուպցիոն բնույթի ֆինանսական հանցագործություններ և անդրազգային կազմակերպված հանցավորության դեմ պայքարը	10
6.	J-Q-056-19	Խոշտանգումների քրեաիրավական բնութագիրը և քննության առանձնահատկությունները	8

Փաթեթ 2.

№	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
1.	J-Q-001-19	Քրեական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր	6
2.	J-Q-035-19	ՀՀ քրեական իրավունքի արդի հարցեր	8
3.	J-Q-072-19	Պաշտոնական կոռուպցիայի դեպքերի քննությունը	8
4.	J-Q-073-19	Ներքին ուսումնասիրություններ (քննություն)	6
5.	J-Q-074-19	Կալանք և այլընտրանքային խափանման միջոցներ	6
6.	J-Q-075-19	Գենդերի հիման վրա կատարվող բռնարարքների քննությունը	6

Փաթեթ 3.

№	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
1.	J-Q-035-19	ՀՀ քրեական իրավունքի արդի հարցեր	8
2.	J-Q-044-19	ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները քրեական գործերով	4
3.	J-Q-054-19	Իրավական օգնության վերաբերյալ միջազգային համաձայնագրերի կիրառման հիմնախնդիրները քրեական գործերով	6
4.	J-Q-074-19	Կալանք և այլընտրանքային խափանման միջոցներ	6
5.	J-Q-076-19	Անչափահաս կամ փոքրամասնության խմբին պատկանող իրավախախտների իրավունքների պաշտպանությունը	10
6.	J-Q-078-19	Մտավոր սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների քննությունը և դրանց դեմ պայքարը	6

Նախագահող՝

Ս. Խաչատրյան

Հավելված 2
Արդարադատության ակադեմիայի
կառավարման խորհրդի 2018 թվականի
դեկտեմբերի 20-ի թիվ ԿԽ-008/18/1 որոշման

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐ
ԴԱՏԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ

I. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

1. Ուսուցման սույն ծրագիրը (այսուհետ՝ Ծրագիր) ներառում է դատական ծառայողների (այսուհետ՝ Ծառայող) 2019թ. վերապատրաստման կրթական չափորոշիչները, ուսուցման ձևը, ուսումնառության ժամաքանակը և ժամկետները, ինչպես նաև դասավանդվող առարկայական կուրսերի համառոտ նկարագիրը:

2. Ծրագիրը մշակվել է Արդարադատության ակադեմիայի կողմից «Արդարադատության ակադեմիայի մասին» ՀՀ օրենքի 19-րդ հոդվածի հիման վրա:

3. Ծրագիրը նպատակաուղղված է Ծառայողի մասնագիտական գիտելիքների և հմտությունների շարունակական կատարելագործմանը հետևյալ ոլորտներում. քաղաքացիական, քրեական և վարչական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումներ, դատական ծառայություն, քաղաքացիական, քրեական և վարչական դատավարություն, քրեական իրավունք, դատական ակտի մշակման հմտություններ, հաշտարարության ինստիտուտի հիմնախնդիրներ, տնտեսական մրցակցության պաշտպանության ոլորտ, դատական ծառայողի վարքագծի կանոններ, կառավարման հմտություններ, հանրային ծառայության ոլորտում կոռուպցիայի դեմ պայքարի արդի հարցեր:

4. Ծրագիրն իրականացվում է առկա ուսուցման ձևով՝ Ծրագրում նշված խմբերի համար նախատեսված դասընթացների մոդուլների հիման վրա:

5. Վերապատրաստման ժամաքանակը իրավաբանական մասնագիտական գործառույթներ իրականացնող դատական ծառայողների համար սահմանվում է 32, իսկ Դատական դեպարտամենտում այլ դատական ծառայողներ համար՝ 24 ակադեմիական ժամ:

6. Յուրաքանչյուր խմբի վերապատրաստումն ավարտվում է վերապատրաստման արդյունքների գնահատմամբ: Գնահատումն իրականացվում է տվյալ խմբի դասընթացներին հաջորդող առաջին օրը՝ բանավոր եղանակով, միասնական քննությամբ:

7. Վերապատրաստման ժամանակացույց է սահմանվում 2019 թվականի փետրվար-մայիս ամիսները:

II. ԴԱՍԱՎԱՆԴՎՈՂ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐԻ (ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ) ՑԱՆԿ

1. Քրեական գործեր քննող դատավորների օգնականների, ավագ օգնականների և քրեաիրավական ոլորտում մասնագիտացած դատական այլ ծառայողների վերապատրաստման դասընթացների մոդուլ

N	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
1.	JS-Q-001-19	Քրեական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր	8
2.	JS-Q-022-19	ՀՀ քրեական դատավարության արդի հարցեր	8
3.	JS-Q-035-19	ՀՀ քրեական իրավունքի արդի հարցեր	8
4.	JS-Q-012-19	Դատական ակտի մշակման հմտություններ	8

2. Քաղաքացիական գործեր քննող դատավորների օգնականների, ավագ օգնականների և քաղաքացիաիրավական ոլորտում մասնագիտացած դատական այլ ծառայողների վերապատրաստման դասընթացների մոդուլ

N	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
5.	JS-C-011-19	Դատական ակտի մշակման հմտություններ	8
6.	JS-C-012-19	ՀՀ քաղաքացիական դատավարության արդի հարցեր	8
7.	JS-C-015-19	Քաղաքացիական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր	8
8.	JS-C-033-19	Հաշտարարության ինստիտուտի հիմնախնդիրներ	8

3. Վարչական գործեր քննող դատավորների օգնականների, ավագ օգնականների և վարչաիրավական ոլորտում մասնագիտացած դատական այլ ծառայողների վերապատրաստման դասընթացների մոդուլ

N	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
9.	JS-A-001-19	Վարչական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր	8
10.	JS-A-008-19	ՀՀ վարչական դատավարության արդի հարցեր	8
11.	JS-A-018-19	Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության ոլորտի արդի հարցեր	8
12.	JS-A-019-19	Դատական ակտի մշակման հմտություններ	8

4. Դատական դեպարտամենտում այլ դատական ծառայողներ

N	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
13.	JS-J-011-19	Դատական ծառայության հիմնահարցեր և դատական ծառայողի վարքագծի կանոններ	12
14.	JS-J-014-19	Հանրային ծառայության ոլորտում կոռուպցիայի դեմ պայքարի արդի հարցեր	6
15.	JS-G-019-19	Կառավարման հմտություններ	6

III. ԴԱՍԱՎԱՆԴՎՈՂ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐԻ (ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ)
ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

1. JS-Q-001-19. Քրեական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր

Դասընթացն անհրաժեշտ է ՄԻԵԴ իրավական նոր դիրքորոշումների վերաբերյալ ունկնդիրների գիտելիքները, դրանց կիրառման գործնական հմտությունները զարգացնելու, կատարելագործելու համար:

Դասընթացը ներառում է քրեական իրավունքի և դատավարության ոլորտում Եվրոպական կոնվենցիայով երաշխավորված իրավունքների պաշտպանության վերաբերյալ ՄԻԵԴ արդի նախադեպային իրավունքը և ՀՀ նկատմամբ դրա կիրառման հարցերը, Եվրոպական կոնվենցիայի 1-ին արձանագրության 1-ին հոդվածի, 5-7-րդ, 10-րդ, 13-րդ հոդվածների վերաբերյալ ՄԻԵԴ որոշումները, այդ թվում՝

- խոսքի ազատության և ազգային անվտանգության ապահովման հիմնախնդիրները,
- անձի ազատության և անձեռնմխելիության իրավունքը,
- մասնավոր կյանքի անձեռնմխելիության իրավունքը,
- արդար դատաքննության իրավունքների պաշտպանության, անթույլատրելի ապացույցների օգտագործման արգելքը:

Դասընթացը, մասնավորապես, ներառում է վերոհիշյալ հիմնահարցերի վերաբերյալ ՄԻԵԴ վերջին տարիների իրավական դիրքորոշումները:

2. JS-Q-022-19. ՀՀ քրեական դատավարության արդի հարցեր

Դասընթացն անհրաժեշտ է քրեական դատավարության ոլորտում նոր իրավական զարգացումները, վիճահարույց հարցերի շուրջ ՀՀ սահմանադրական դատարանի և ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները մատուցելու, ինչպես նաև դրանք գործնականում կիրառելու կարողություններն ու հմտությունները կատարելագործելու համար:

Դասընթացը ներառում է՝

- ՀՀ քրեական դատավարության ոլորտում նոր օրենսդրությունը,
- ՀՀ քրեական դատավարության առանձին ինստիտուտների վերաբերյալ ՀՀ սահմանադրական դատարանի և ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները և դրանց կիրառման հիմնահարցերը,
- Ապացույցների գնահատման մեթոդներն ու գործերը վերլուծելու կարողությունները,
- Քրեական գործը դատական քննության նախապատրաստելիս դատարանի կողմից մեղադրյալի նկատմամբ խափանման միջոց կալանավորման հարցի քննարկման ընթացակարգը և առանձնահատկությունները:
- ՀՀ մասնակցությամբ միջազգային պայմանագրերի կիրառման գործնական հարցերը, այդ թվում՝ Միավորված ազգերի կազմակերպության, Մարդու իրավունքների վերաբերյալ հիմնական պայմանագրերի կիրառման առանձնահատկությունները:

3. JS-Q-035-19. ՀՀ քրեական իրավունքի արդի հարցեր

Դասընթացը պայմանավորված է քրեական իրավունքի ոլորտում իրականացված և իրականացվող բարեփոխումները, ինչպես նաև քրեական իրավունքի ոլորտում նոր իրավական

դիրքորոշումներն ունկնդիրներին մատուցելու և դրանց կիրառման հմտությունները կատարելագործելու անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է՝

- քրեական նոր օրենսգրքի նախագծով նախատեսված, ինչպես նաև ընթացիկ փուլում առաջացող այլ հիմնախնդիրների լուծման ոլորտում օրենսդրական և իրավակիրառ փորձի ներկայացումը, դրանց զարգացման միտումները և հեռանկարները,
- ՀՀ ստանձնած միջազգային պարտավորությունների բովանդակությունը (այդ թվում՝ Միավորված ազգերի կազմակերպության Մարդու իրավունքների վերաբերյալ հիմնական պայմանագրերը, դրանց կիրառման առանձնահատկությունները, ինչպես նաև «Քաղաքական և քաղաքացիական իրավունքների մասին» միջազգային դաշնագրում ամրագրված իրավունքները, ինչպես նաև դրանց ներպետական օրենսդրությունում կիրառելիության և Կամընտիր արձանագրությամբ հասանելի դարձած ընթացակարգերի հարցերը),
- հանցավոր արարքների ճշգրիտ որակման հիմնահարցերը (այդ թվում՝ թրաֆիքինգի կամ շահագործման որակում, թրաֆիքինգի կամ շահագործման վերհանման հիմնախնդիրներ, աշխատանքային թրաֆիքինգ և սեռական շահագործում, ընտանեկան բռնություններ, աշխատանքային հարաբերություններ, սոցիալական ծանր վիճակում գտնվող ընտանիքներ, մարմնավաճառությամբ զբաղվող անձինք, այդ թվում՝ երեխաներ, մուրացկան երեխաներ, հատուկ հաստատություններում սովորող երեխաներ), և դրանց լուծման ոլորտում օրենսդրական և իրավակիրառ փորձը,
- համաչափ, կանխարգելիչ և արդյունավետ պատիժ նշանակելու հարցերը:

4. JS-Q-012-19. Դատական ակտի մշակման հմտություններ

Դասընթացը պայմանավորված է դատական ակտերի կառուցվածքին և բովանդակությանը ներկայացվող պահանջների վերաբերյալ գիտելիքների ծավալի ընդլայնման, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է դատական վարույթների ընթացքում դատարանի կողմից կայացվող դատական ակտերին ներկայացվող կառուցվածքային և բովանդակային պահանջների վերաբերյալ գործնական հարցերը:

5. JS-C-011-19. Դատական ակտի մշակման հմտություններ

Դասընթացը պայմանավորված է դատական ակտերի կառուցվածքին և բովանդակությանը ներկայացվող պահանջների վերաբերյալ գիտելիքների ծավալի ընդլայնման, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է դատական վարույթների ընթացքում դատարանի կողմից կայացվող դատական ակտերին ներկայացվող կառուցվածքային և բովանդակային պահանջների վերաբերյալ գործնական հարցերը:

6. JS-C-012-19. ՀՀ քաղաքացիական դատավարության արդի հարցեր

Դասընթացն անհրաժեշտ է քաղաքացիական դատավարության տարբեր փուլերում ծագող հարցերի վերաբերյալ ունկնդիրների գիտելիքները և դրանց կիրառման գործնական հմտությունները կատարելագործելու, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքով ներդրված նոր ինստիտուտները և իրավակարգավորումները ներկայացնելու համար:

Դասընթացը ներառում է՝

- քաղաքացիական գործը դատաքննության նախապատրաստելու հիմնահարցերը,
- ապացուցման հիմնահարցերը, ապացուցման բեռի բաշխման կանոնները և ապացույցների գնահատման հմտությունները,
- դատաքննության հիմնահարցերը,
- դատավարական ժամկետներն ու դրանց կառավարման մեթոդները,
- պետական տուրքի և դատական ծախսերի (ներառյալ այլ ծախսերի) հաշվարկման ու գանձման առանձնահատկությունները,
- հայցի ապահովման, հակընդդեմ ապահովման և նախնական ապահովման կիրառման առանձնահատկությունները,
- հակընդդեմ հայցը և դրա չներկայացման դատավարական հետևանքները,
- պարզեցված ընթացակարգով գործերի քննության առանձնահատկությունները,
- դատավարության վարման, դատաքննության անցկացման տակտիկայի և տեխնիկայի որոշ հարցեր,
- դատավարության նորմերի կիրառման հետ կապված այլ հիմնահարցեր:

7. JS-C-015-19. Քաղաքացիական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր

Դասընթացն անհրաժեշտ է ՄԻԵԴ իրավական նոր դիրքորոշումների վերաբերյալ ունկնդիրների գիտելիքները, դրանց կիրառման գործնական հմտությունները զարգացնելու, կատարելագործելու համար:

Դասընթացը ներառում է քաղաքացիական իրավունքի և դատավարության ոլորտում Եվրոպական կոնվեցիայով երաշխավորված իրավունքների պաշտպանության վերաբերյալ ՄԻԵԴ արդի նախադեպային իրավունքը և ՀՀ նկատմամբ դրա կիրառման հարցերը, ներառյալ Եվրոպական կոնվեցիայի 6-րդ հոդվածով երաշխավորված արդար դատաքննության իրավունքի պաշտպանության վերաբերյալ ՄԻԵԴ արդի նախադեպային իրավունքը և դրա կիրառման հարցերը, այդ թվում՝

- արդար դատաքննության իրավունքի իրավական բնույթը,
- դատարանի իրավունքը,
- օրենքի հիման վրա ստեղծված անկախ տրիբունալի էությունը,
- անկողմնակալ տրիբունալի էությունը,
- ՄԻԵԿ 6-րդ հոդվածի վարույթային տարրերը՝ արդարացի լսումները, մրցակցության սկզբունքը, «Զենքերի» հավասարությունը, հրապարակային քննության, ողջամիտ ժամկետի սկզբունքը:

Դասընթացը, մասնավորապես, ներառում է վերոհիշյալ հիմնահարցերի վերաբերյալ ՄԻԵԴ վերջին տարիների իրավական դիրքորոշումները:

8. JS-C-033-19. Հաշտարարության ինստիտուտի հիմնախնդիրներ

Դասընթացն անհրաժեշտ է հաշտարարության ինստիտուտի ոլորտում առկա հիմնահարցերի վերաբերյալ գիտելիքների ծավալի ընդլայնման և դրանք կենսագործելու կարողությունների ու գործնական հմտությունների կատարելագործման համար:

Դասընթացը ներառում է՝

- հաշտարարության ինստիտուտի ընդհանուր բնութագիրը,

- հաշտարարության վերաբերյալ համաձայնությունն ու կիրառման առանձնահատկությունները,
- հաշտարարություն և հաշտարարի նշանակումը, հաշտարարության հետ կապված ծախսերը,
- հաշտարարության շրջանակը, ժամկետները և ավարտը,
- արտոնագրված հաշտարարի մասնակցությամբ արտադատական կարգով կնքված հաշտության համաձայնությունը և այլ հիմնահարցեր:

9. JS-A-001-19. Վարչական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր

Դասընթացն անհրաժեշտ է ՄԻԵԴ իրավական նոր դիրքորոշումների վերաբերյալ ունկնդիրների գիտելիքները, դրանց կիրառման գործնական հմտությունները զարգացնելու, կատարելագործելու համար:

Դասընթացը ներառում է վարչական իրավունքի և դատավարության ոլորտում Եվրոպական կոնվենցիայով երաշխավորված իրավունքների պաշտպանության վերաբերյալ ՄԻԵԴ արդի նախադեպային իրավունքը և ՀՀ նկատմամբ դրա կիրառման հարցերը, ներառյալ Եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածով երաշխավորված արդար դատաքննության իրավունքի պաշտպանության վերաբերյալ ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումներն ու դրանց կիրառման հարցերը, այդ թվում՝ արդար դատաքննության իրավունքի իրավական բնույթը, օրենքի հիման վրա ստեղծված անկախ տրիբունալի էությունը, ՄԻԵԿ 6-րդ հոդվածի վարույթային տարրերը՝ արդարացի լսումները, մրցակցության սկզբունքը, հրապարակային քննության, ողջամիտ ժամկետի սկզբունքը:

Դասընթացը մասնավորապես ներառում է վերոհիշյալ հիմնահարցերի վերաբերյալ վերջին տարիների ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումները:

10. JS-A-008-19. ՀՀ վարչական դատավարության արդի հարցեր

Դասընթացն անհրաժեշտ է վարչական դատավարության տարբեր փուլերում ծագող հարցերի վերաբերյալ ունկնդիրների գիտելիքները և հմտությունները կատարելագործելու համար:

Դասընթացը ներառում է՝

- գործը դատաքննության նախապատրաստման և դատաքննության փուլերում առաջացող հիմնահարցերը,
- ապացուցման բեռի բաշխման առանձնահատկությունները,
- հայցի ապահովում կիրառելու հիմնախնդիրները,
- վերաքննիչ և վճռաբեկ վարույթների, հատուկ վարույթի գործերի, այդ թվում՝ ընտրական վեճերի քննության ընթացքում ծագող այլ հիմնահարցերը:

11. JS-A-018-19. Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության ոլորտի արդի հարցեր

Դասընթացն անհրաժեշտ է տնտեսական մրցակցության պաշտպանության ոլորտում առկա խնդիրների վերաբերյալ ունկնդիրների գիտելիքներն ընդլայնելու և հմտությունները կատարելագործելու համար:

Դասընթացը ներառում է տնտեսական մրցակցության պաշտպանության ոլորտի օրենսդրական կարգավորումը, տնտեսական մրցակցության հասկացությունն ու մրցակ-

ցության եղանակները, տնտեսական մրցակցության պաշտպանության օրենսդրության խախտման դեպքերի կապակցությամբ դատարան դիմելու կարգն ու վարույթի առանձնահատկությունները, վեճերի քննության ընթացքում ծագող այլ հարցեր:

12. JS-A-019-19. Դատական ակտի մշակման հմտություններ

Դասընթացը պայմանավորված է դատական ակտերի կառուցվածքին և բովանդակությանը ներկայացվող պահանջների վերաբերյալ գիտելիքների ծավալի ընդլայնման, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է դատական վարույթների ընթացքում դատարանի կողմից կայացվող դատական ակտերին ներկայացվող կառուցվածքային և բովանդակային պահանջների վերաբերյալ գործնական հարցերը:

13. JS-J-011-19. Դատական ծառայության հիմնահարցեր և դատական ծառայողի վարքագծի կանոններ

Դասընթացն անհրաժեշտ է դատական ծառայության հարցերի և դատական ծառայողի վարքագծի կանոնների նոր իրավակարգավորումներով սահմանված չափանիշների ներկայացման, այս ոլորտում գիտելիքների ծավալի ընդլայնման և կատարելագործման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է՝

- դատական ծառայության նորմատիվ իրավական կարգավորումը,
- դատական ծառայողի վարքագծի կանոնները ինչպես ծառայողական, այնպես էլ արտածառայողական հարաբերություններում,
- դատական ծառայողների վարքագծի կանոնների առանձնահատկությունները,
- կադրային քաղաքականության առանձնահատկությունները,
- դատական ծառայության համակարգում վարչարարությունը:

14. JS-J-014-19. Հանրային ծառայության ոլորտում կոռուպցիայի դեմ պայքարի արդի հարցեր

Դասընթացը պայմանավորված է հանրային ծառայության ոլորտում կոռուպցիայի դեմ պայքարի ոլորտում գիտելիքների ծավալի ընդլայնման անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է Հայաստանի Հանրապետությունում հանրային ծառայության ոլորտում կոռուպցիոն երևույթների, դրա դեմ տարվող պայքարի ընդհանուր իրավիճակի, հակակոռուպցիոն պայքարի իրավական (ներպետական և միջազգային, այդ թվում՝ Եվրոպայի խորհրդի Կոռուպցիայի դեմ պայքարող պետությունների խմբի (ԳՐԵԿՈ) և ԵՄ Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի հանձնաժողովի (ՄՈՆԻՎԱԼ) հանձնարարականները), և ինստիտուցիոնալ շրջանակների (ներպետական և միջազգային, այդ թվում՝ ԳՐԵԿՈ-ի և ՄՈՆԻՎԱԼ-ի գործունեությունը), համապատասխան այլ շահագրգիռ կողմերի (հասարակական կազմակերպությունների, ԶԼՄ-երի) մասնակցության և պետության կողմից ձեռնարկվող միջոցառումների վերաբերյալ հարցերը:

15. JS-G-019-19. Կառավարման հմտություններ

Դասընթացն անհրաժեշտ է կառավարման և առաջնորդության վերաբերյալ գիտելիքների ծավալի ընդլայնման և դրանք կենսագործելու կարողությունների ու հմտությունների զարգացման համար:

Դասընթացը ներառում է՝

- կառավարչական հմտություններն ու առաջնորդման ոճերը,
- արդյունավետ պլանավորումը,
- թիմի ձևավորումը և թիմային աշխատանքի կազմակերպումը:

Նախագահող՝

Ե. Խովհաննիսյան

Հավելված 3
Արդարադատության ակադեմիայի
կառավարման խորհրդի 2018 թվականի
դեկտեմբերի 20-ի թիվ ԿԽ-008/18/1 որոշման

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

ԴԱՏԱՎԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԵՎ ՀԱՏՈՒԿ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ

I. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

1. Սույն ուսուցման ծրագիրը (այսուհետ՝ Ծրագիր) ներառում է դատական կարգադրիչների 2019թ. վերապատրաստման և հատուկ ուսուցման կրթական չափորոշիչները, ուսուցման ձևը, ուսումնառության ժամաքանակը և ժամկետները, ինչպես նաև դասավանդվող առարկայական կուրսերի համառոտ նկարագիրը:

2. Ծրագիրը մշակվել է «Արդարադատության ակադեմիայի մասին» ՀՀ օրենքի 19-րդ հոդվածի հիման վրա:

3. Ծրագիրը նպատակաուղղված է վարքաբանության, առաջին բուժական և հոգեբանական օգնության, հատուկ միջոցների և հրազենի գործադրման ոլորտներում դատական կարգադրիչների գիտելիքների և հմտությունների կատարելագործմանը:

4. Յուրաքանչյուր խմբի վերապատրաստումն ու հատուկ ուսուցումն ավարտվում է վերապատրաստման արդյունքների գնահատմամբ: Գնահատումն իրականացվում է տվյալ խմբի դասընթացներին հաջորդող առաջին օրը:

5. Վերապատրաստման և հատուկ ուսուցման ժամանակացույց է սահմանվում 2019 թվականի մայիս-օգոստոս ամիսները:

II. ԴԱՍԱՎԱՆԴՎՈՂ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐԻ (ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ) ՑԱՆԿ

N	Դասիչը	Անվանումը	Ժ/ք
1.	B-G-015-19	Դատական կարգադրիչների վարքաբանություն	12
2.	B-G-016-19	Առաջին բուժական և հոգեբանական օգնություն	8
3.	B-S-001-19	Հրազենի գործադրման հմտություններ	4
4.	B-S-002-19	Հատուկ միջոցների գործադրման հմտություններ	6

III. ԴԱՍԱՎԱՆԴՎՈՂ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐԻ (ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ)
ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

1. B-G-015-19. Դատական կարգադրիչների վարքաբանություն

Դասընթացն անհրաժեշտ է դատական կարգադրիչների կողմից պատշաճ վարքագծի դրսևորումն ապահովելու համար:

Դասընթացը ներառում է դատական կարգադրիչների ծառայողական վարքագծի կանոնները, քաղաքացիների հետ նրանց շփումների վարքաբանության հիմունքները և այլ հարցեր:

Գնահատումն իրականացվում է բանավոր եղանակով՝ B-G-016-18 դասընթացի հետ միասնական քննությամբ:

2. B-G-016-19. Առաջին բուժական և հոգեբանական օգնություն

Դասընթացն անհրաժեշտ է դատական մարմինների հետ շփվող քաղաքացիների հոգեբանական և առողջական ռիսկերը նվազեցնելու համար՝ դատական կարգադրիչներին օգնելով առավել արդյունավետ իրականացնել պաշտոնական գործառույթները:

Դասընթացը ներառում է անհատական և խմբային գործընթացների հոգեբանական բնութագրությունը, սթրեսի հիմքերը և տեսակները, դրա կառավարման մեթոդները, առաջին բուժօգնության հիմունքները, միջոցների և մեթոդների բնութագիրը:

Գնահատումն իրականացվում է բանավոր եղանակով՝ B-G-015-18 դասընթացի հետ միասնական քննությամբ:

3. B-S-001-19. Հրազենի գործադրման հմտություններ

Դասընթացը պայմանավորված է դատական կարգադրիչների մոտ հրազենի գործադրման հմտություններ ձևավորելու համար:

Գնահատումն իրականացվում է հմտությունների գործնական ստուգման եղանակով:

4. B-S-002-19. Հատուկ միջոցների գործադրման հմտություններ

Դասընթացը պայմանավորված է դատական կարգադրիչների մոտ հատուկ միջոցների գործադրման հմտություններ ձևավորելու համար:

Գնահատումն իրականացվում է հմտությունների գործնական ստուգման եղանակով:

Նախագահող՝

Գ. Խ. Խովհաննիսյան

Հավելված 4
Արդարադատության ակադեմիայի
կառավարման խորհրդի 2018 թվականի
դեկտեմբերի 20-ի թիվ ԿԽ-008/18/1 որոշման

ԴԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՀԱՏՈՒԿ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

I. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

1. Սույն ուսուցման ծրագիրը (այսուհետ՝ Ծրագիր) ներառում է դատավորների 2019թ. հատուկ ուսուցման կրթական չափորոշիչները, ուսուցման ձևը, ուսումնառության ժամաքանակը և ժամկետները, ինչպես նաև դասավանդվող առարկայական կուրսի համառոտ նկարագիրը:

2. Ծրագիրը մշակվել է Արդարադատության ակադեմիայի կողմից «Արդարադատության ակադեմիայի մասին» ՀՀ օրենքի 19-րդ հոդվածի հիման վրա:

3. Ծրագիրը նպատակաուղղված է դատավորների մոտ հրազենի գործադրման հմտությունների ձևավորմանը և դրանց շարունակական կատարելագործմանը:

4. Ծրագիրն իրականացվում է առկա ուսուցման ձևով:

5. Ուսումնառության ժամաքանակը նախատեսվում է 6 ակադեմիական ժամ: Ուսումնառությունն իրականացվում է մեկ օր ժամկետով:

6. Հատուկ ուսուցման ժամանակացույց է սահմանվում 2019 թվականի սեպտեմբեր ամիսը:

II. ԴԱՍԱՎԱՆԴՎՈՂ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԸ (ԴԱՍԸՆԹԱՅԸ) ԵՎ ԴՐԱ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

N	Դասիչ	Անվանում	Ժ/ք
1.	J-S-001-19	Հրազենի գործադրման հմտություններ	6

1. J-S-001-19. Հրազենի գործադրման հմտություններ

Դասընթացը պայմանավորված է դատավորների մոտ հրազենի գործադրման հմտություններ ձևավորելու և դրանք կատարելագործելու անհրաժեշտությամբ:

Դասընթացը ներառում է հրազեն գործադրելու, պահելու, տեղափոխելու անվտանգության կանոնները, հրազենային վնասվածքներ ստացած անձանց առաջին բժշկական օգնության հիմունքները, ինչպես նաև հրազենի կիրառման գործնական պարապմունքները:

Նախագահող՝ Ե. Խունդկարյան